

Kan vi gå före?

1 000 unga vuxna i Västra Götaland om
hur de lever i dag och om hur de ser på
sin och samhällets framtid

Kan vi gå före?

1 000 unga vuxna i Västra Götaland om hur de lever i dag och om hur de ser på sin och samhällets framtid

Kontaktpersoner

Tomas Ekberg, Västra Götalandsregionen, tomas.ekberg@vgregion.se

Mats Granér, Västra Götalandsregionen, mats.graner@vgregion.se

Petra Andersson, Göteborgs Universitet, petra.andersson@filosofi.gu.se

Isak Barbopoulos, Göteborgs Universitet, isak.barbopoulos@psy.gu.se

Jörgen Larsson, Chalmers, jorgen.larsson@chalmers.se

Västra Götalandsregionen

Samhällsanalys

Rapport 2016:4

www.vgregion.se

Förord

Västra Götalandsregionen har av riksdag och regering fått det övergripande ansvaret för hur vår region ska utvecklas långsiktigt. Vi driver vårt arbete med målet att ge alla invånare i Västra Götaland bästa möjliga förutsättningar att utvecklas, leva liv som de själva är nöjda med och som de ser som meningsfulla. Vår gemensamma vision i Västra Götaland är Det goda livet. Det förutsätter en hållbar utveckling socialt, i miljön och ekonomiskt. Våra strategier och program inom olika områden bygger på denna vision.

En viktig del i vårt arbete handlar om att lyssna av och förstå hur invånarna ser på sin egen situation och på samhällets utveckling. Vi har ett långsiktigt samarbete med SOM-institutet vid Göteborgs Universitet som bland annat följer invånarnas syn på hur samhället fungerar ur olika perspektiv. Det gäller demokrati, vård, kommunikationer, arbetsliv, boende, ekonomi etc.

I denna rapport redovisas en fördjupad satsning på att se hur dagens 20-30-åringar lever, på hur de ser på sin framtid och på hur de vill att samhället ska utvecklas långsiktigt. Ambitionen är att förstå den första vuxna "IT-generationen" bättre, och ta tillvara de kunskaperna i den fortsatta utvecklingen av vår region. En enkät som besvarats av fler än 1 000 unga vuxna i Västra Götaland i åldern 20-30 år ligger till grund för analysen. Frågorna spänner över breda områden med särskilda fördjupningar kring planering, konsumtion och klimat. Här kan vi använda resultaten direkt i de arbeten som pågår med att ta fram planer för utveckling av transportinfrastruktur och kollektivtrafik och när det gäller att finna vägar att bli fossiloberoende till 2030.

Vi konstaterar att det finns en bred uppslutning kring den svenska samhällsmodellen så som den ser ut i dag. Det finns också en stor vilja och en önskan att gå vidare och investera i ett mer hållbart samhälle både socialt och ekologiskt. Utredningen bekräftar också bilden av en bostadsmarknad som fungerar dåligt för unga vuxna i dag och att de ser det som ett stort problem. Vi gläds åt att de flesta har det bra och ser positivt på sina liv och sin framtid men är bekymrade över att få bekräftat hur arbetslöshet och utanförskap redan i unga år ser ut att ge mycket negativa effekter på invånarnas liv.

Det finns bland unga vuxna i Västra Götaland en utbredd oro för vad en ökad främlingsfrihet kan leda till och en vilja att satsa resurser på att stärka integrationen mellan människor med olika bakgrund. Det finns också en stark känsla för landskapet och naturen. Vi ser också att arbetet för ett mer jämställt samhälle har lång väg kvar att gå. Svaren när det gäller intressen, aktiviteter och engagemang speglar traditionella könsmonster.

Det är nu vårt ansvar att ta vara på resultatet. Vi gör det genom ett aktivt och långsiktigt arbete med investeringar i ett hållbart och inkluderande samhälle. Vi riktar ett särskilt tack till de forskare från Chalmers och Göteborgs Universitet som medverkat i studien.

Vänersborg i maj 2016

Birgitta Losman
Ordförande Regionutvecklingsnämnden
Västra Götalandsregionen

Kristina Jonäng
Ordförande Miljönämnden
Västra Götalandsregionen

Innehåll

Förord	3
Innehåll	4
Figurförteckning	6
Sammanfattning och slutsatser	7
Inledning	11
1. Livet i stort – lycka, hälsa, tillit, intressen och aktiviteter	13
En stor majoritet är nöjda med livet, litar på andra, har bra hälsa - borde det vara fler?.....	13
En sund kropp, i rätt kläder och i ett väl inrett hem	14
Att träna är den nya religionen – inget myllrande uteliv, en hel del med svagt engagemang	14
Mer storstadsliv och större intresse för samhällets utveckling i Göteborgsregionen	15
Könsmönster består – heminredning och shopping för kvinnor, sport och bilar för män.....	15
Många arbetslösa och sjukskrivna har det sämre, känner sig utanför och är fast i passivitet	15
Social förmåga och självständighet är det unga vuxna respekterar mest hos andra	16
2. Framtidsutsikter och viktiga samhällsfrågor	17
Stark tro på den egna framtiden – utbredd pessimism om världens gång.....	17
Arbetslösa och sjukskrivna tappar framtidstro, känner inte att de kan påverka.....	17
Utbredd oro för utvecklingen på många områden – unga kvinnor mer bekymrade.....	18
Att utvecklas som människa, självbestämmande och att resa är viktigt	19
Ohälsa, arbetslöshet och svag ekonomi oroar mest på det personliga planet.....	19
Kvinnor är mer engagerade men också mer bekymrade för sin framtid.....	20
Arbete är och ger trygghet	20
3. Vilka frågor prioriterar dagens unga vuxna för framtiden?	21
Jämställdhet och offentlig sektor har ett starkt stöd – bostadsmarknaden fungerar inte.....	21
En stark välfärdssektor och investeringar viktigare än lägre skatter och kortare arbetstid	22
Bostäder och integration är viktigaste frågorna lokalt och regionalt	22

Det öppna landskapet har ett mycket starkt stöd liksom landsbygd och mindre orter	22
Kunskap viktigare än transportinfrastruktur för en majoritet	23
Bygg centralt och tätt i städerna, vid kollektivtrafiklägen och vid en och annan sjö.....	24
De flesta trivs där de bor i dag – få tror de kommer flytta utomlands	24
Invånarna vill äga sitt boende – bara de mer utsatta tror att de kommer hyra sin bostad.....	24
När basvillkor för boende uppfyllts blir kollektivtrafik och sjönära boende viktigare	25
Kollektivtrafik viktigast där den kan fungera bra och för de med mindre resurser	26
4. Klimat – ansvar, åtgärder och konsumtionsmönster.....	27
Ett starkt stöd för att agera kraftfullt i klimatfrågan i Västra Götaland	27
I praktiken är frågan mer komplex – Investeringar gillas men få villiga betala extra	27
Det finns öppningar – bilfria centrum är en - normer och vanor förändras	28
Stor potential för mer hållbar konsumtion	28
Unga kvinnor gör mer hållbara val men vardagshoppas oftare	29
Många säger att de skulle klara att göra fler hållbara val ganska lätt.....	29
Att kunna resa över världen lika viktigt som att få äta hamburgare - för de som har råd	30
5. Alla är inte lika – Unga med olika förutsättningar och framtidstro	31
Unga vuxna grupperade efter vad de intresserar sig för och gör	31
Från de medvetna till de uppgivna.....	31
Alla grupper överens om värdet av den nordiska modellen och ett samhälle som håller ihop ...	34
Betydande utrymme för att skapa starka opinioner i olika frågor.....	34
Referenser	35
Appendix A Enkätfrågor, svar fördelat på regiondelar, balansmått	36
Appendix B Regiondelar	39
Appendix C Urval, genomförande, indelningar och mått.....	40

Figurförteckning

Figur 1 Hur nöjd är du på det hela taget med det liv du lever?	13
Figur 2 Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd? Figur 3 Går det att lita på människor i allmänhet?	13
Figur 4 Hur intresserad är du i allmänhet av? % och balansmått	14
Figur 5 Hur ofta har du under de senaste 12 mån. gjort följande? % och balansmått	15
Figur 6 Hur intresserad är du i allmänhet av? kvinnor respektive män, balansmått	15
Figur 7 Syn på den egna hälsan, tillit och livstillfredsställelse (lycka) fördelat på sysselsättning, balansmått.....	16
Figur 8 Vilka egenskaper hos andra gör att du respekterar dem extra mycket? medelvärden	16
Figur 9 I vilken grad instämmer du med följande påståenden? Framtidstro, % och balansmått	17
Figur 10 I vilken grad instämmer du med följande påståenden? fördelat på sysselsättning, balansmått.....	17
Figur 11 Om du ser till läget i dag, vad upplever du själv som oroande inför framtiden? % och balansmått	18
Figur 12 Vad upplever du själv som oroande inför framtiden? kvinnor respektive män, balansmått.....	18
Figur 13 Hur viktigt är följande för dig inför framtiden? % och balansmått	19
Figur 14 Om du ser till din egen situation, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?	20
Figur 15 Om du ser till din egen situation, hur oroande upplever du ...? kvinnor/män	20
Figur 16 Om du ser till din egen situation, hur oroande upplever du ...? sysselsättning	20
Figur 17 Vilken är din åsikt om följande förslag? % och balansmått.....	21
Figur 18 Hur bör samhällets resurser användas de kommande 20 åren? % och balansmått	22
Figur 19 Vad bör VGR och kommunerna satsa på när de planerar 20 år framåt? % och balansmått.....	23
Figur 20 Vad bör VGR och kommunerna satsa på när de planerar 20 år framåt? regiondelar, balansmått.....	23
Figur 21 Var tror du att du kommer bo i framtiden? totalt samt fördelat på regiondelar	24
Figur 22 Vilken typ av bostad tror du att du kommer att ha i framtiden?	25
Figur 23 Hur viktigt tror du närhet till följande kommer vara för dig där du bor i framtiden?	25
Figur 24 Hur viktigt tror du närhet till kollektivtrafik kommer vara för dig där du bor i framtiden?	26
Figur 25 Ska vi gå före för att minska klimathotet? % och balansmått.....	27
Figur 26 Kommunerna och Västra Götalandsregionen kan på olika sätt bidra till att klimatpåverkan från oss i Västra Götaland minskar. Hur ser du på följande förslag? % och balansmått.....	28
Figur 27 Hur ofta gör du personligen nedanstående saker? % och balansmått	28
Figur 28 Hur ofta gör du personligen nedanstående saker? kvinnor/män samt regiondelar, balansmått.....	29
Figur 29 Om du skulle behöva minska de koldioxidutsläpp du orsakar, hur svårt tror du att det skulle vara för dig att avstå från nedanstående saker? Samtliga, kvinnor respektive män	29
Figur 30 Om du skulle behöva minska de koldioxidutsläpp du orsakar, hur svårt tror du att det skulle vara för dig att avstå från nedanstående saker? sysselsättning respektive boenderegion	30
Figur 31 Resultat av klusteranalys - 20-30 åringar i Västra Götaland med liknande vanor och intressen, %	32

Sammanfattning och slutsatser

Den nordiska samhällsmodellen står stark

Dagens 20-30-åringar har mycket traditionella värderingar när det gäller hur samhället i sina huvuddrag ska vara konstruerat. Unga vuxna betalar gärna skatt och förväntar sig en fungerande välfärd, bra service inom vård, skola, omsorg, offensiva investeringar och fortsatt utveckling av samhället. De är, om det görs tillsammans, beredda att ta stort ansvar för att gå mot ett mer hållbart och inkluderande samhälle, såväl socialt som miljömässigt.

Stark tro på egna framtiden, pessimism om världens gång

Det verkar samtidigt som om (även) dagens unga vuxna ser den egna och Sveriges situation som något som inte alltid har en koppling till omvärldens utveckling. Som om vi – som individer eller land – var garanterade något som är bättre än världen i övrigt. Sju av tio unga vuxna i Västra Götaland är optimistiska om sin egen framtid. Bara två av tio instämmer inte i att deras utveckling ser bättre ut än de flesta av de jämnåriga. Samtidigt är tre av fyra pessimister när det gäller utvecklingen i världen. Fler än sju av tio menar dessutom att situationen när det gäller miljöförstöring, främlingsfientlighet, klimatförändringar, ökade klyftor i samhället, arbetslöshet och välfärd är oroande.

Många nöjda kunde varit fler

En stor majoritet av 20-30-åringarna i Västra Götaland är också nöjda med livet, litar på andra och har en bra hälsa. Det är dock oroande att de unga vuxna i snitt är något mindre nöjda med sina liv och har lägre tillit till andra än de högre upp i åldrarna. Normalt är det inte så. Det är inte osannolikt att den tid det i dag tar för många att etablera sig på arbets- och bostadsmarknaderna spelar in. Synen på hur bostadsmarknaden fungerar och på betydelsen av att ha ett arbete talar för det.

Arbetslösa och sjukskrivna fast i passivitet?

Många av de som är arbetslösa och sjukskrivna har det sämre, känner sig utanför och har tappat sin framtidstro. De ser ut att vara mer eller mindre fast i passivitet redan när de är 20-30 år. De tränar och motionerar mindre och går inte ens på fest.

Arbete är trygghet, också för dagens unga vuxna. De som har arbete är minst oroliga för sin egen framtid, för att sakna vänner, arbete eller pengar. Skillnaden mot hur de som är arbetslösa eller sjukskrivna ser på sina liv är milsvid.

En sund kropp, i rätt kläder, i ett snyggt hem

Kanske är de arbetslösas känsla av utanförskap inte så förvånande i ett samhälle där träning, utseende och ett vackert hem ser ut att ha blivit något av en ny religion. En sund kropp, i rätt kläder och i ett väl inrett hem ger en bra sammanfattning över vad 20-30-åringar i Västra Götaland i dag i genomsnitt är mest intresserade av. Den aktivitet de flesta gör oftast är att träna. Motionsloppen fylls på några minuter, gymmen växer som svampar ur marken. Tre av tio är intresserade av miljöfrågor, kultur, politik.

Social förmåga och självständighet högst värderade personliga egenskaperna

Intressen ska dock inte förväxlas med vad som ses som viktiga karaktärsfrågor, för vad som skapar respekt för andra. Här är sociala förmågor och självständighet viktigast följt av att vara kunnig och medveten. Att vara en bra vän och bryr sig om andra och samtidigt gå sin egen väg utan att bry sig om vad andra tycker värderas allra högst, tillsammans med att vara en bra förälder.

Att ha engagemang och drivkrafter för egen utveckling hamnar i mitten på en skala som går från mycket viktigt till inte alls viktigt. Det gäller frågor som att starta företag, engagera sig politiskt, göra karriär. Att vara känd genom sociala medier är inte alls viktigt. Det ses inte heller som särskilt viktigt att kunna mycket om kläder, mode, musik.

Långt kvar till ett jämställt samhälle

Traditionella könsmonster består bland de unga vuxna. Skillnaderna är stora. Slutsatsen bygger på antagandet att det traditionellt sett har varit mer kvinnligt att vara intresserad av inredning och shopping, att vara mer engagerad i och bry sig om sin omvärld och samtidigt mer orolig för densamma. Unga män är relativt sett mer intresserade av

sport och bilar och ser betydligt mindre allvarligt på utvecklingen i världen.

Även konsumtionsmönstren verkar könstypiska. Kvinnor shoppar mer men gör oftare mer hållbara val. Om fler shoppar som män men lever mer som kvinnor blir världen bättre. Det ser dock i första hand ut att gälla s.k. vardagskonsumtion. Sett till all konsumtion kan bilden bli den omvända. Vad som är uppenbart är att normer, värderingar och vanor betyder mycket när det gäller möjligheten att nå ett mer hållbart samhälle.

Viktigt att utvecklas, bestämma själv och resa

Att få vara frisk, ha ett bra jobb, en bra bostad och riktigt nära vänner tycker i princip alla 20-30-åringar är viktigt för sin egen framtid. Mer intressant är att det också gäller möjligheten att bestämma själv över sin tid och att utvecklas som människa. Resultaten bekräftar lyckoforskningens slutsatser om vad som är viktigt för hur nöjda människor är med sina liv. Det är också tydligt vilken betydelse möjligheten att resa har. Fler än åtta av tio tycker det är mycket eller ganska viktigt. Det är i nivå med ett stabilt förhållande och att skaffa barn. En av tjugo tycker det är mycket viktigt att flytta utomlands eller ha ett eget företag.

Vi trivs bäst i öppna landskap

Det är inte bara synen på samhällsmodellen som är intakt över generationerna. Det öppna landskapet, naturen, landsbygd och mindre orter har ett mycket starkt stöd hos den uppväxande vuxna generationen i Västra Götaland. På frågan om vad kommunerna och regionen bör satsa på när de planerar de kommande 20 åren kommer dessa frågor i topp tillsammans med billiga boendeanternativ och mer resurser till utsatta förorter. Högst en av tio är emot. Stödet för det öppna landskapet är starkt även bland 20-30-åringarna i Göteborgsregionen, det är kompakt i Skaraborg.

Bostadsmarknaden fungerar inte

Det råder heller ingen som helst tvekan om att bostadsmarknaden inte fungerar bra för den unga vuxna generationen. Att ha en bra bostad ses som mycket viktigt. Det rankas högre än att ha nära vänner. Att satsa på investeringar i bostäder och lägga skattemedel på det ses nästan som lika viktigt som att satsa mer resurser på vård, skola,

omsorg och på att prioritera jämställdhet. Och som vi såg ovan. Att satsa mer på billiga boendeanternativ kommer högst på en lång lista av möjliga förslag när det gäller vad som är viktigast för kommuner och region när de planerar för de kommande 20 åren.

Unga vuxna vill äga sitt boende i framtiden

Det är dessutom tydligt att de unga vuxna ser ett långsiktigt värde i att äga den egna bostaden. En överväldigande majoritet av 20-30-åringarna tror att de kommer att äga sin bostad. Bara en av tio vill hyra en lägenhet. Mer än en tredjedel av alla bostäder i Västra Götaland är i dag hyresrätter. Det är bara bland de med mindre resurser (arbetslösa/sjukskrivna) som andelen som vill hyra närmar sig den nivån. Ett system som ger möjligheter för invånare utan fast anställning och med mer begränsade ekonomiska resurser att äga sin bostad kan vara viktigare för dagens unga vuxna än subventioner för att det ska byggas just hyresrätter.

Den bästa bostaden har nära till allt

Närhet till vänner och familj, vård, skola, omsorg, arbete, affärer och handel och naturen är viktigast när 20-30-åringarna beskriver i vilken typ av omgivning de vill bo i framtiden. För de flesta som har bostad är det dock rimligt att anta att dessa faktorer är mer eller mindre basvillkor. När de uppfyllts framstår kollektivtrafik, sjönära boende, tillgång till kultur och restauranger/pubar som viktiga frågor, i den ordningen. Analysen bekräftas av fastighetspriserna i olika delar av och miljöer i Västra Götaland. En mycket stor majoritet är, på en direkt fråga, för att bygga centralt och tätt i städerna och enbart i bra lägen för kollektivtrafik. En mindre, men dock, majoritet ser gärna fler bostäder i sjönära lägen.

Få tror de kommer flytta utomlands

De flesta av 20-30-åringarna ser samtidigt ut att trivas väl på den typ av ort de bor idag. Från delarna utanför Göteborgsregionen säger en av fem att de tror de kommer bo i en storstad i framtiden. I Göteborgsregionen är motsvarande siffra sex av tio. Att färre än en av tjugo tror att de kommer att bo utomlands stärker bilden och också den generellt positiva bilden av hur samhället är organiserat och fungerar i stort.

Gå före i klimatfrågan – tillsammans

Och så klimatfrågan. Det finns ett starkt stöd bland 20-30-åringar i Västra Götaland för att vi ska agera nu, även om det skulle innebära extra kostnader lokalt och regionalt. När det gäller vad som ska göras blir frågan mer komplex. Investeringar i t.ex. solceller på alla skolor och sjukhus, att ge bilpooler fördelar eller att tillåta betydligt fler vinkraftverk har ett närmast hundra procentigt stöd.

Nya skatter, avgifter, förbud fungerar snarare som röda skynken. Få är villiga att betala extra. Det finns dock öppningar – bilfria centrum är en sådan. Ett förslag om obligatoriska P-avgifter vid köpcentra sågas helt. Det får till och med mer negativ respons än höjd trängselskatt. Framgångsrika förslag förutsätter en positiv formulering och att det framstår tydligt att många vinner samtidigt som det är oklart vem som får betala.

Stor potential för mer hållbar konsumtion

Förutsättningar för en fossilberoende ekonomi handlar också om de val var och en gör i sin vardag. Även här finns beredskap för förändring. Inte ens köttet är en helig ko. Ungefär hälften av de som äter nötkött säger att det skulle vara ganska lätt att avstå. Det finns också en stor potential för mer hållbar konsumtion generellt. Drygt hälften källsorterar matavfall och handlar miljö och rättvisemärkta varor ganska ofta. Många tycker själva att de köper varor de inte behöver. En av tjugo säger att de mycket ofta köper saker/kläder de inte behöver. Det finns dessutom ett betydande utrymme för fler att se fördelarna med att köpa tjänster och upplevelser i presenter och att handla begagnat.

Hållbart samhällsbygge krävs för hållbara val

Att den infrastruktur som finns tillgänglig spelar roll för invånarnas möjligheter att göra hållbara val illustreras av skillnader i hur stor andel som väljer att resa med kollektivtrafik när det är möjligt. I Göteborgsregionen svarar de allra flesta 20-30-åringarna att de gör det. I övriga delar gör ungefär hälften samma val. Turtäthet och en mer utspridd geografi gör det betydligt svårare att i praktiken välja kollektivtrafiken i dessa delar av regionen. Allt är inte en fråga om normer och värderingar. Det krävs också tillgång till hållbara alternativ.

De som studerar väljer "alltid" att åka kollektivt när det är möjligt. Universitet och högskolor i Västra Götaland (de studerandes "arbetsplatser") ligger centralt i städerna och är lätt åtkomliga med kollektiva trafiklösningar. En läxa att ha med sig när det gäller planering av hållbara städer.

Betydande skillnad mellan olika grupper

Analysen av 20-30-åringar som grupp, fördelat på kvinnor och män, för vilken regiondel de bor i och för vilken typ av sysselsättning de har, har kompletterats med en analys som bygger på hur de svarat när det gäller vad de är intresserade av och vilka aktiviteter de gör. Tanken var att se om det finns tydliga grupper med liknande intressen och i vilken mån de skiljer sig åt när det gäller hur de ser på sig själva, sin egen och omgivningens framtid. Sex tydliga grupper utkristalliserades: De medvetna (25%), Innefolket (19%), Gamers (18%), Familjen (18%), Business (10%), De uppgivna (10%). Namnen är ett försök att beskriva det som är mest karakteristiskt för varje grupp (se del 5).

De medvetna, innefolket och businessgruppen är engagerade och ser positivt på framtiden,

Vi kan konstatera att några av grupperna (de medvetna, innefolket, business), vilka omfattar drygt hälften av 20-30-åringarna själva menar att de lever ett mycket bra liv, ser mycket positivt på sin framtid, litar på andra och har tydliga intressen av olika slag. De visar också ofta engagemang i olika frågor. När det gäller viljan att engagera sig för samhällsutveckling spelar "De medvetna" i en egen division. Sju av tio i denna grupp är kvinnor.

... gamers och familjen lever i mer avskilda världar,

De grupper som vi gett namnen Gamers och Familjen utgör tillsammans knappt fyra tiondelar av 20-30-åringarna och är relativt nöjda med livet. De är mindre intresserade av samhället och dess utveckling. För de i gruppen vi valt att kalla familjen är vård, skola, omsorg, det som betyder mest.

... de uppgivna har tappat hoppet, gör inte mycket.

Och så har vi en grupp på ca en av tio som är mer eller mindre uppgivna, både när det gäller den egna situationen och framtiden. Denna grupp är också sannolikt något underrepresenterad bland de som svarat på enkäten. De finns oftare i Skaraborg och Sjuhärad.

Samsyn mellan grupperna i många frågor,

Den "nordiska modellen" med höga skatter och en stor gemensam sektor har stöd i alla grupper. Det finns även en majoritet för minskade inkomstskillnader i alla grupper, även om opinionen i gruppen "business" är mer splittrad. Det finns också en majoritet för att det borde satsas mer i utsatta bostadsområden och för att gå före i klimatfrågan, mot att höja trängselskatterna i Göteborg och mot att införa p-avgifter på alla köpcentra i alla grupper.

... utrymme för starka opinioner i andra

Alla tycker dock givetvis inte lika i allt. Det finns utrymme att skapa opinioner i många frågor. Det må gälla frågan om att ta emot färre flyktingar där det bland alla grupper, utom för De medvetna, fanns en majoritet för att minska flyktingmottagandet (redan) våren 2015. När det gäller att förbjuda biltrafik i de centrala delarna av våra städer är resultat i stort är likadant.

Att investera i miljövänligare fordon i offentlig verksamhet eller att prioritera cyklar framför bilarna i städerna är samtidigt ytterligare exempel på icke-frågor opinionsmässigt. Ett samhälle som går i den riktningen kommer inte skakas av några folkstormar. Detsamma ser ut att gälla för generella skattehöjningar som ofta förbigås med närmast märkvärdig tystnad jämfört med när mer direkta kostnader/skatter diskuteras.

Stora men förklarliga regionala skillnader

Avslutningsvis finns relativt stora skillnader i ett antal frågor mellan 20-30-åringarna i olika delar av regionen. En orsak är skillnader när det gäller sysselsättning. Fler av de unga vuxna i Göteborgsregionen studerar. En annan är hur infrastruktur och samhällsbyggnad skiljer sig i de olika delarna. Typexemplet är frågan om synen på egen bil kontra kollektivtrafik i och utanför Göteborgsregionen.

Detta speglar sig också i synen på skatter. Höjda avdrag för arbetsresor är viktigast i Skaraborg och Fyrbodalen, och relativt mindre viktigt i Sjuhärad och inte särskilt viktigt i Göteborgsregionen. Höjd koldioxidskatt på bensin ses som ett bra förslag i Göteborgsregionen och ett dåligt i resten av Västra Götaland. I Göteborgsregionen är den majoritet som vill se ökade investeringar i vägar och motor-

vägar betydligt mindre än i de andra delarna av regionen.

Underlag och tillförlitlighet

Resultaten bygger på en enkät till 3000 invånare i åldern 20-30 år i Västra Götaland. Åldersgruppen valdes för att de flesta anses ha formulerat genomtänkta åsikter i olika frågor i 20-årsåldern. Det är också en ålder där de flesta börjat leva ett eget liv, söker sin framtid och kan se hur samhället, dess normer och värderingar, prioriteringar och strukturer, påverkar dem personligen.

Svarsfrekvensen är 35 procent vilket är normalt i åldersgruppen i denna typ av enkäter. Svaren bedöms vara representativa för åldersgruppen som helhet, för kvinnor respektive män och för hur de som bor i olika delar av regionen ser på olika frågor. Fler kvinnor än män har svarat. Geografiskt motsvarar andelen svar väl befolkningens fördelning i regionen.

Svaren bedöms också vara representativa för de som är i olika former av sysselsättning – arbetande, studerande, arbetslösa/sjukskrivna. Gruppen arbetslösa är, som vanligt i denna typ av enkäter, underrepresenterad i svaren. Antalet svarande är dock stort och skillnaden jämfört med gruppens andel av befolkningen är begränsad. Det gör att vi ser svaren som representativa. För föräldralediga är svaren få och de tolkas med försiktighet.

Finansiering och genomförande

Enkäten har finansierats av Västra Götalandsregionen och tagits fram i samverkan mellan Göteborgs universitet, Chalmers och Västra Götalandsregionen i ett uppdrag som letts av Göteborgs miljövetenskapliga centrum (GMV). Synpunkter på utformning och frågor har också lämnats av SOM-institutet och av representanter för kommunalförbunden i Västra Götaland.

Tomas Ekberg vid Västra Götalandsregionen har skrivit rapporten. Petra Andersson vid Göteborgs Universitet har ansvarat för utformning och genomförande av enkäten. Beräkningar och sammanställning av resultat och figurer har gjorts av Isak Barbopoulos vid Göteborgs Universitet. I arbetsgruppen som tagit fram enkät och principer för analysen har Jörgen Larsson Chalmers, Petra Andersson och Tomas Ekberg ingått.

Inledning

Västra Götalandsregionen har en vision om det goda livet. Invånarnas bästa ska vara i centrum för utvecklingen i Västra Götaland. För att visionen ska vara levande krävs bra kunskaper om hur invånarna ser på sina liv och levnadsförhållanden i dag och om hur de vill att samhället ska utvecklas i framtiden. Västra Götalandsregionen har sedan snart tjugo år ett samarbete med SOM-institutet vid Göteborgs Universitet. SOM publicerar regelbundet data och forskningsrapporter kring resultaten av en årlig enkät till invånarna i Västra Götaland. Regionen gör dessutom särskilda satsningar på att bredda urvalet i den nationella folkhälsoenkäten för att mer i detalj kunna följa hälsoutvecklingen.

Det finns samtidigt flera skäl att ta fram en fördjupad bild av hur 20-30-åringarna i Västra Götaland lever och hur de ser på och vill forma framtiden. De är den första generationen vuxna som vuxit upp i IT-samhället. En generation som inte vet hur det är att leva utan att ha all information i världen tillgänglig på ett tumtrycks avstånd. De är också den första generation som vuxit upp i en värld som gått från att vara internationell till att vara global. En värld där händelser i andra delar av världen betydligt snabbare och mer direkt än tidigare påverkar utvecklingen för var och en. En värld som samtidigt blivit var mans egendom, full av möjligheter, för de som har resurser att utnyttja den.

De är dessutom den första vuxna generation som kan vara med och påverka hur dagens eskalerande samhällsutmaningar inom t.ex. bostads- och transportområdet, när det gäller klimatfrågan, etc ska lösas. Och det i ett läge där it-utvecklingen gör det möjligt att ta ett steg tillbaka till ett samhälle där det personliga ägandet minskar i betydelse till förmån för mer gemensamt ägande av varor och tjänster, på marknader där den sociala interaktionen ökar. Ett flertal frågor kring hur 20-30-åringarna ser på situationen i dag generellt och på hur samhället bör planeras och utvecklas på lokal och regional nivå, kring konsumtion och klimat, har ställts.

Genom en särskild enkät kring dessa frågor och med fler svarande skapas också möjlighet att analysera resultaten ur fler perspektiv så som kön, sysselsättning och boenderegion. En klusteranalys har dessutom genomförts vilken delar in de som svarat efter deras huvudsakliga intressen/aktiviteter. Den visar på stora skillnader mellan tydligt urskiljbara grupper med olika intressen, prioriterade frågor och framtidsstro.

Resultaten bygger på en enkät till 3000 invånare i åldern 20-30 år i Västra Götaland. Åldersgruppen har valts för att det är i 20 årsåldern som de flesta har formulerat mer genomtänkta åsikter i olika frågor. Åsikter som dessutom tenderar att hänga med genom resten av livet. Det är också en ålder där de flesta börjat leva ett eget liv, söker sin framtid och kan se hur samhället, dess normer och värderingar, prioriteringar och strukturer påverkar dem i praktiken.

Enkäten har tagits fram i samverkan mellan Göteborgs universitet, Chalmers och Västra Götalandsregionen i ett uppdrag som letts av Göteborgs miljövetenskapliga centrum (GMV).¹ Synpunkter på utformning och frågor har också lämnats av SOM-institutet och av representanter för kommunalförbunden i Västra Götaland. Västra Götalandsregionen har finansierat studien.

Enkäten skickades ut till ett obundet slumpmässigt urval bestående av 3000 unga vuxna, födda mellan 1985 och 1995, i Västra Götalandsregionen. Av dessa var 1447 (48%) kvinnor, och 1553 (52%) män. Enkäten genomfördes under våren 2015. Totalt besvarades enkäten av 1036 (35%) personer, varav 580 var kvinnor (56%), och 456 var män (44%). Svarefrekvensen på 35 procent är normal nivå i åldersgruppen i denna typ av enkäter. Svaren redovisas för stickprovet i sin helhet, kvinnor och män, kommunalförbunden i Västra Götaland

¹ GMV är Chalmers och Göteborgs universitets gemensamma organisation för att främja forskning, utbildning och samverkan inom miljö och hållbar utveckling.

(Fyrbodalen, Göteborgsregionen, Sjuhärad, och Skaraborg) samt för den sysselsättning de som svarat angett (arbetar, arbetslös/sjukskriven, föräldraledig, studerande).

Fördelningen av de som svarat stämmer väl med den faktiska befolkningen när det gäller spridning över regionen. När det gäller vad 20-30-åringarna gör (sysselsättning) är det en något lägre andel av de arbetslösa som svarat jämfört med hur verkligheten ser ut. Inga justeringar av resultaten har dock gjorts och bedömningen är att svaren är representativa för åldersgruppen som helhet och när det gäller kön, regional fördelning och sysselsättning. När det gäller skillnader mellan olika grupper och delar av regionen diskuteras enbart resultat som är statistiskt säkra.

Utredningens resultat redovisas i fem huvudavsnitt:

1. Livet i stort – lycka, hälsa, tillit, intressen och vanor
2. Framtidsutsikter och viktiga samhällsfrågor
3. Hur framtidens samhälle bör planeras och utvecklas
4. Ansvar och åtgärder på klimatområdet
5. Alla är inte lika – Unga med olika förutsättningar och framtidstro

Rapporten har skrivits av Tomas Ekberg, Västra Götalandsregionen. Arbetet med att ta fram enkät och genomföra densamma har gjorts av en arbetsgrupp bestående av Petra Andersson Göteborgs Universitet, Tomas Ekberg och Jörgen Larsson Chalmers. Isak Barpopoulos Göteborgs Universitet har genomfört beräkningar och analyser på enkätdata samt sammanställt en första övergripande analys av materialet inklusive figurer. Mats Granér analyschef, Peter Holmberg f.d miljöchef och Helena Nilsson miljöchef vid Västra Götalandsregionen och Birgitta Nilsson vid Koncernkontoret Västra Götalandsregionen, har bistått med värdefulla synpunkter.

Den stora bredden på de frågeställningar som ingår i enkäten och därmed i denna rapport har gjort att vi valt att referera till andra utredningar av liknande karaktär och till statistik relativt sparsamt. Samtidigt pågår en ständig diskussion om vilka värderingar ”nästa” generationen har och hur det kan komma att påverka samhället i dess olika delar. Det korta svar som dagens 20-30-åringar i Västra Götaland ger på den frågan är att vi fortsätter på den inslagna vägen. Det gäller samhällets inriktning och utveckling. Det gäller vad som ses som värdefulla egenskaper. Till det kan vi lägga tidens trender med ökat fokus på hälsa och träning men också frågor där utvecklingen uppenbart gått i fel riktning de senaste decennierna så som bostäder och integration. Svaren rymmer dock betydligt mer kunskaper än så och alla har varken lika åsikter eller förutsättningar.

Appendix med data för regiondelarna i Västra Götaland i form av balansmått

I Appendix redovisas svaren som balansmått för de flesta frågor uppdelat på regiondelarna Fyrbodalen, Göteborgsregionen, Sjuhärad och Skaraborg. Det ger möjlighet för aktörer i olika delar av regionen att skapa sig en egen bild av de unga vuxnas vanor, intressen, syn på sig själva och världen. Vi vill dock betona att de huvudsakliga slutsatser som går att dra av materialet och är statistiskt säkerställda presenteras i texten i rapporten.

Balansmått

Balansmåtten anger den andel av de svarande som svarat högt på en skala (t.ex. Ganska viktigt + Mycket viktigt), minus den andel som svarat lågt (t.ex. Inte särskilt viktigt + Inte alls viktigt). BM varierar därmed mellan -100 och 100, där 100 innebär att alla respondenter har svarat högt på skalan, 0 innebär att hälften har svarat högt och hälften lågt, medan -100 innebär att alla har svarat lågt. Till skillnad mot det balansmått som används i t.ex. SOM-institutets publikationer räknas inte svaren för de som valt ”ingen åsikt” eller ”varken eller”. Det anger därmed skillnader mellan dem som har en åsikt i respektive fråga.

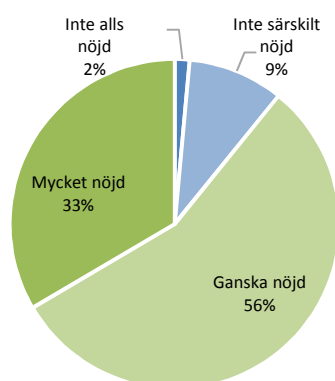
1. Livet i stort – lycka, hälsa, tillit, intressen och aktiviteter

Den första delen handlar om hur dagens 20-30 åringar ser på sina egna liv, vilka intressen de har och vad de gör på sin fritid. De allra flesta har ett bra liv. Skillnaderna mellan kvinnor och män när det gäller intressen och aktiviteter är dock stora. De präglas dessutom av traditionella könsmonster. För de unga vuxna som är arbetslösa eller sjukskrivna är situationen mer negativ inom i stort sett alla områden.

En stor majoritet är nöjda med livet, litar på andra, har bra hälsa - borde det vara fler?

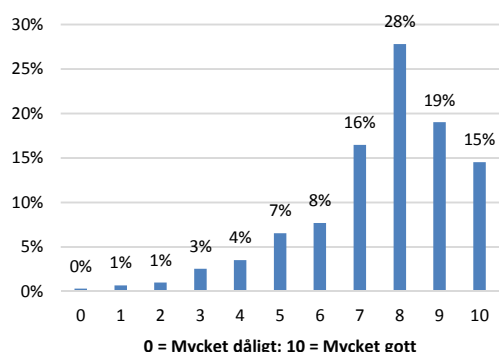
20-30 åringar i Västra Götaland är generellt sett nöjda med livet, litar på andra och har en bra hälsa. Deras syn på sin egen hälsa är i nivå med befolkningen i Sverige och Västra Götaland som helhet. Nästan nio av tio är mycket eller ganska nöjda med livet.²

Figur 1 Hur nöjd är du på det hela taget med det liv du lever?

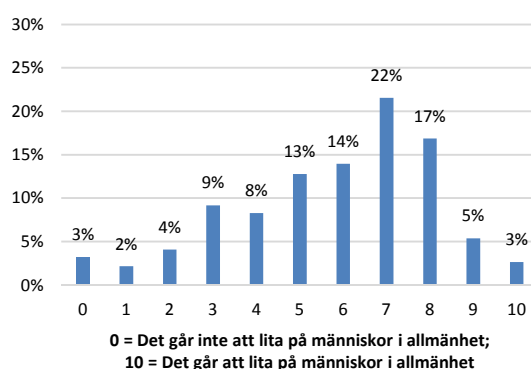

Både tillit och livstillfredsställelse är samtidigt lägre bland 20-30 åringar än för de i åldern 30-49 år och än mer jämfört med de i åldern 50-64 år. Traditionellt och i de flesta länder är den unga befolkningen tillsammans med den äldsta de som är mest nöjda med sina liv. Det handlar om de i befolkningen som har livet framför sig, fyllt av möjligheter, och de som kan se tillbaks på livet och förhoppningsvis njuta någon form av otium.

Figur 2 Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?

Figur 3 Går det att lita på människor i allmänhet?

² Värdena överensstämmer i stort med de för åldersgruppen i Väst SOM undersökningen för Västra Götaland 2014 (SOM-rapport 2015:31). Här finns också jämförelsetal för andra åldrar och grupper i befolkningen.

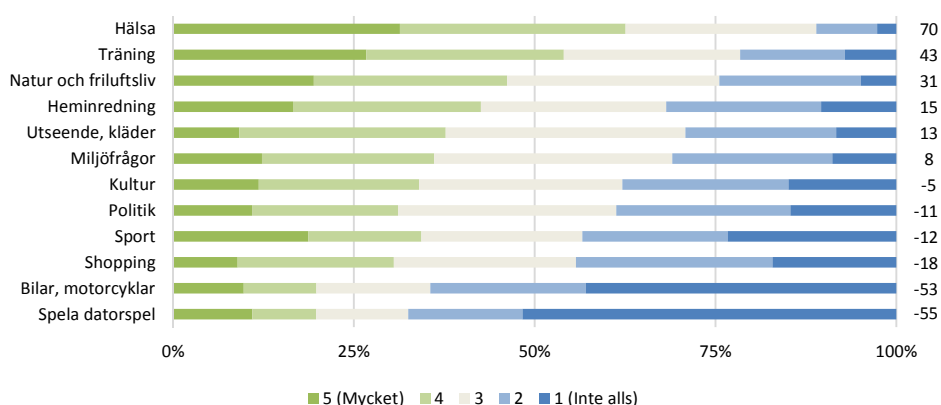
Som vi kommer se senare är det dock bara en av tio av de unga vuxna som inte är optimistiska om sin framtid och två av tio som inte instämmer i att deras framtid kommer bli bättre än andra jämnårigas. Unge kvinnor är något mer nöjda med livet än unga män, det gäller i Sverige och i de flesta s.k. västländer. Det gäller också i befolkningen som helhet.

En sund kropp, i rätt kläder och i ett väl inrett hem

Om de unga vuxnas intressen ska karakteriseras på övergripande nivå finns ett större intresse för yta än innehåll. Hälsa, träning, heminredning, utseende och kläder är tillsammans med natur och friluftsliv frågor som intresserar en majoritet av de som uttrycker en mer bestämd åsikt. Fler än hälften är mycket eller ganska intresserade av hälsa och träning. Tre av tio är intresserade av miljöfrågor, kultur och politik, 30-40 procent är inte alls särskilt intresserade av dessa frågor.³

Sport delar de unga vuxna i en grupp med en relativt hög andel som tycker det är mycket intressant och en annan med en hög andel som är ointresserade. Bilar/motorcyklar och datorspel är smala intressen där de som är intresserade ofta är det i mycket hög grad medan en majoritet inte bryr sig alls. En av tio säger att de är mycket intresserade av shopping och tre av tio är ganska intresserade. Dessa värden återkommer senare i andra typer av frågor och fem till tio procent av 20-30-åringarna i Västra Götaland i dag ser ut att vara fast i ett shopping beteende där de ofta köpa saker de inte behöver och dessutom vara medvetna om det (se sid 28 f).

Figur 4 Hur intresserad är du i allmänhet av? % och balansmåt

Att träna är den nya religionen – inget myllrande uteliv, en hel del med svagt engagemang

Aktiviteterna går i linje med intressena. Sju av tio motionerar någon gång i veckan. Från det är det ett långt steg till att diskutera politik vilket fyra av tio gjort minst en gång per vecka. En majoritet går ut på restaurang/pub någon gång per månad, en av fyra gör det någon gång i veckan. En av fem går knappt ut alls. Det är inte ett myllrande uteliv som beskriver vad merparten av de unga vuxna gör i Västra Götaland i mitten av 2010-talet. Fler än en av tio har druckit sig berusade minst en gång per vecka medan fyra av tio är mycket försiktiga med alkohol eller inte dricker alls. Nio av tio äter kött regelbundet. Att ca tio procent är vegetarianer eller veganer ligger i linje med de senast publicerade när det gäller andelen i Sverige. En andel som ökat med 40 procent på fem år.⁴

En relativt hög andel av 20-30-åringarna gör ingen av de aktiviteter som handlar om att visa ett engagemang för samhället eller för andra utanför den egna familj eller vänskretsen. Hälften har t.ex. inte deltagit i någon föreningsaktivitet under det senaste året.⁵ Å andra sidan är många engagerade. Mellan 20 och 25 procent har minst en gång per månad använt sociala forum för att påverka andra, skänkt pengar till hjälporganisationer, till personer som tigger eller deltagit i föreningsaktiviteter.

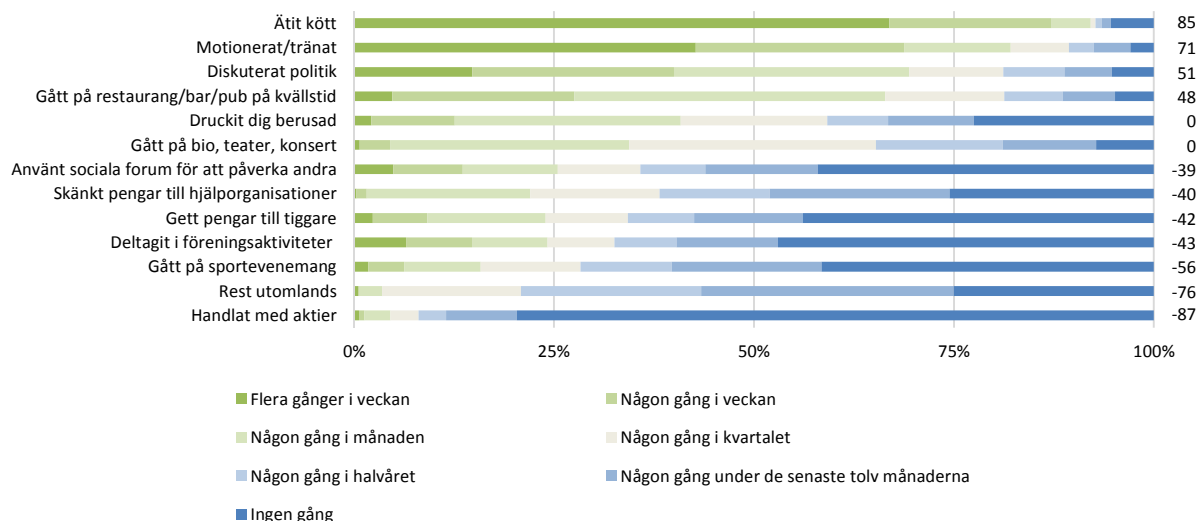
³ Den klusteranalys som redovisas i del 5 visar på tydliga grupper av unga vuxna som delar intressen och vanor.

⁴ <http://www.dn.se/nyheter/sverige/var-tionde-svensk-vegetarian/>

⁵ Andelen unga vuxna som deltar aktivt i föreningsverksamhet är dock i nivå med den för de som är äldre SOM 2015:31.

Nästan en av fem uppger att de rest utomlands en gång i kvartalet medan en av fyra av 20-30-åringarna i Västra Götaland inte rest utomlands alls under det senaste året. Alternativen i frågorna täcker ett mycket brett fält för att se om det finns grupper i befolkningen som systematiskt skiljer sig från varandra i kombinationen aktiviteter/intressen (se del 5).

Figur 5 Hur ofta har du under de senaste 12 mån. gjort följande? % och balansmätt

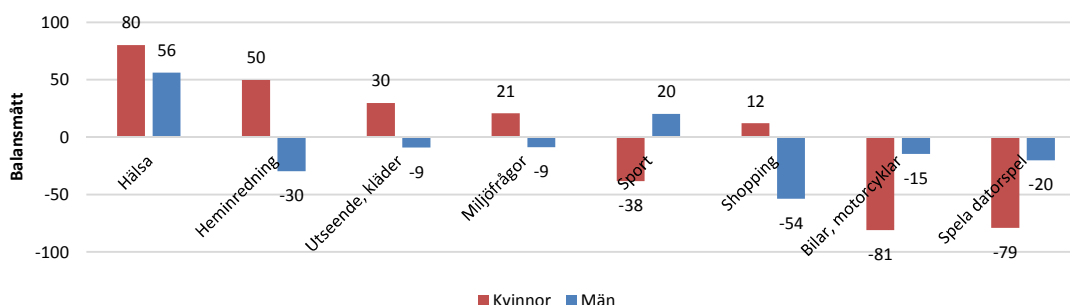
Mer storstadsliv och större intresse för samhällets utveckling i Göteborgsregionen

Unga i Göteborg och studenter är mer engagerade och intresserade av samhällets utveckling. De lever i högre utsträckning "storstadsliv", går oftare på pub eller restaurang, bio och teater. En bidragande orsak till detta – förutom ett större utbud av aktiviteter – är att andelen studenter är högre i Göteborgsregionen än i de andra delarna av regionen.

Könsmönster består – heminredning och shopping för kvinnor, sport och bilar för män

Kvinnor är, som vi konstaterade tidigare, i genomsnitt mer nöjda med sina liv, de är också mer engagerade i samhällsutvecklingen men också mer intresserade av heminredning, utseende och shopping än män (figur 6). Männen diskuterar gärna politik och dricker mer alkohol. De är mer intresserade av bilar och datorspel. De är generellt sett inte intresserade av heminredning och shopping. Fördomar infrias och traditionella könsroller och mönster verkar präglade dagens 20-30-åringar i Västra Götaland.

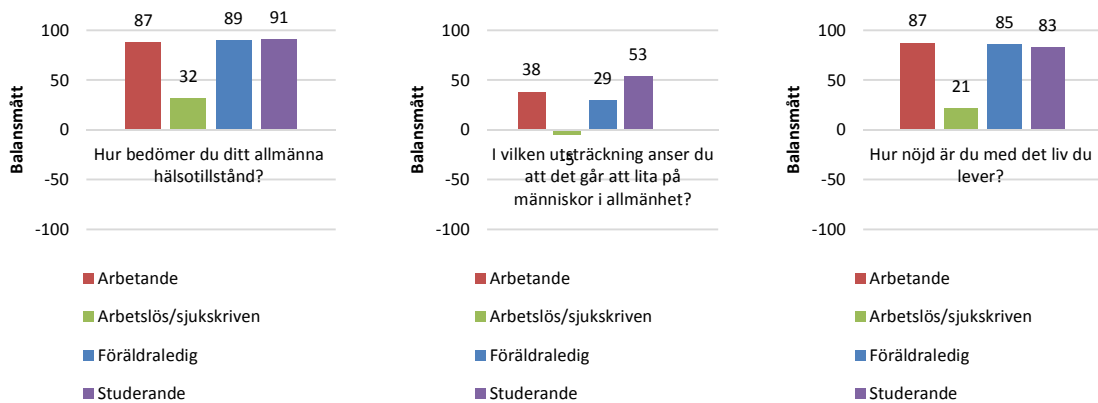
Figur 6 Hur intresserad är du i allmänhet av? kvinnor respektive män, balansmätt

Många arbetslösa och sjukskrivna har det sämre, känner sig utanför och är fast i passivitet

Resultaten ger också i vissa delar anledning till mer direkt oro. En stor del av de unga vuxna som är arbetslösa/sjukskrivna är redan fast i passivitet. De är mindre lyckliga, har sämre hälsa, litar mindre på andra, är mindre optimistiska om sin egen framtid. De tränar och motionerar mindre. De går inte ens på fest.

Figur 7 Syn på den egna hälsan, tillit och livstillfredsställelse (lycka) fördelat på sysselsättning, balansmätt

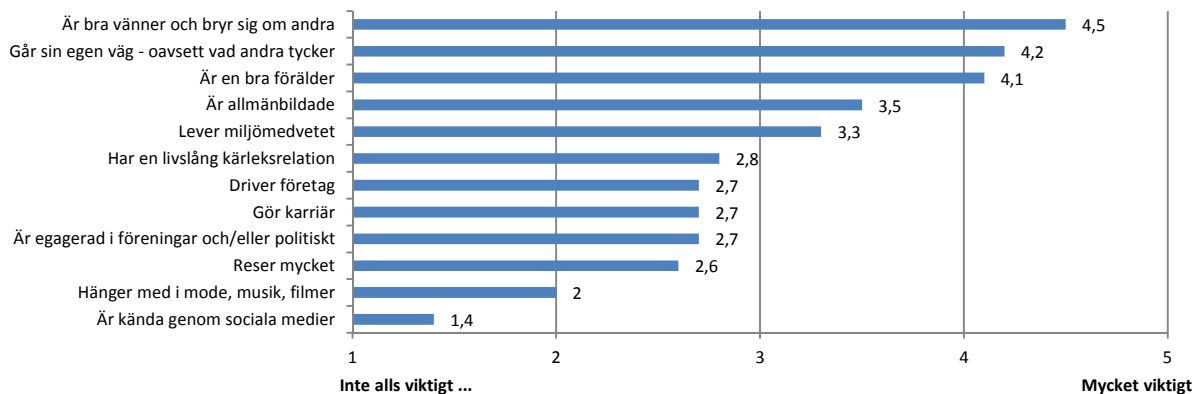
Anm: 20-30-åringar i Västra Götaland, signifikanta skillnader, föräldralediga är få och deras värden ska tolkas med försiktighet

Social förmåga och självständighet är det unga vuxna respekterar mest hos andra

Även om ytan ser ut att vara viktigare än innehållet när det gäller intressen och aktiviteter är det andra frågor och egenskaper som lyfts upp som värda att sträva efter. Här handlar det om att vara socialt kompetent, självständig och kunnig. En enig generation 20-30-åringar ger extra respekt till de som är en bra vän och bryr sig om andra, som går sin egen väg utan att bry sig om vad andra tycker och som är bra föräldrar. På den övre halvan av skalan kommer också frågor om allmänbildning och att leva miljömedvetet.

I andra ändan hittar vi att vara känd genom sociala medier. Något som väldigt få ser som värt någon särskild respekt. Inte heller att hänga med i mode, musik och film blir särskilt viktigt. En livslång kärleksrelation, att driva företag, att vara engagerad i föreningar och/eller politiskt hamnar i mitten av skalan tillsammans med att göra karriär och att resa mycket. Sammantaget är sociala förmågor och självständighet viktigast följt av att vara kunnig och medveten. Att ha engagemang och drivkrafter för egen utveckling hamnar i mitten på skalan medan rent kändisskap inte är alls viktigt när det gäller att få respekt från dagens 20-30-åringar.

Figur 8 Vilka egenskaper hos andra gör att du respekterar dem extra mycket? medelvärden

Anm: Resultatet redovisas som medelvärden pga hur svarsalternativen var formulerade

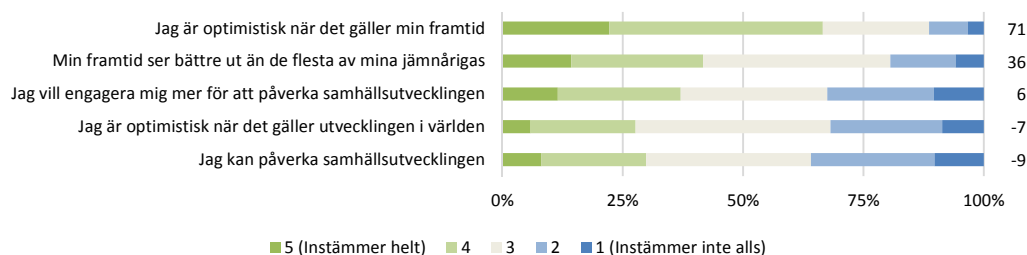
2. Framtidsutsikter och viktiga samhällsfrågor

Den andra delen handlar om synen på den egna framtiden och på utvecklingen i världen men också om vad som oroar 20-30-åringarna generellt i samhällsutvecklingen och på ett personligt plan. Den generella bilden är att unga vuxna i Västra Götaland i dag ser positivt på sin egen framtid. Oron för att inte ha ett jobb och tillräckliga ekonomiska resurser är samtidigt utbredd. Och hälsan är viktig för de allra flesta. Synen på utvecklingen i världen är betydligt mer pessimistisk.

Stark tro på den egna framtiden – utbredd pessimism om världens gång

Det finns en uttalad optimism när det gäller den egna framtiden bland en majoritet av de unga vuxna. Sju av tio instämmer helt eller delvis i påståendet att de är optimistiska om sin framtid. Bara en av tjugo är inte alls optimistiska och det är inte fler än en av fem som är tror att deras framtid ska bli sämre än för jämnåriga. Viljan att engagera sig mer för att påverka samhällsutvecklingen delar 20-30-åringarna i Västra Götaland i två relativt likstora läger. Det vi kan konstatera är att det finns en potential att ta tillvara. Unga kvinnor är betydligt mer villiga att engagera sig för att påverka än unga män och tycker också att de kan påverka utvecklingen i högre grad. När det gäller utvecklingen i världen är svaren mer avvaktande. Bara en av fyra instämmer helt eller delvis i att de är optimistiska. En än högre andel är uttalat negativa. Och här är olika grupper i den unga vuxna generationen i Västra Götaland för en gångs skull i stort sett överens.

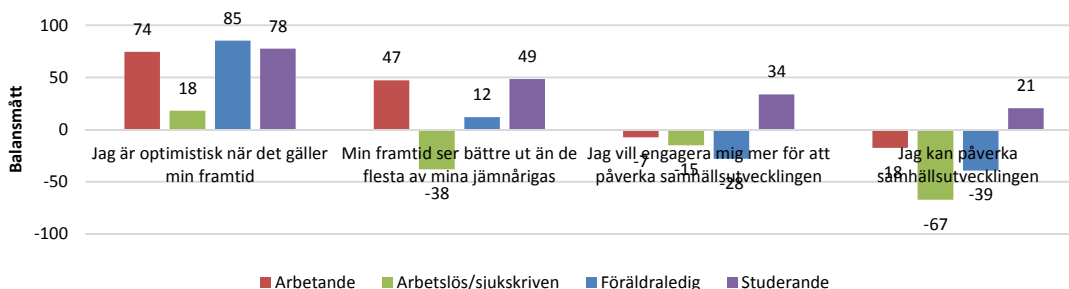
Figur 9 I vilken grad instämmer du med följande påståenden? Framtidstro, % och balansmätt

Arbetslösa och sjukskrivna tappar framtidstro, känner inte att de kan påverka

Hur de unga vuxna ser på sin framtid och sina möjligheter att påverka har en klar koppling till vilken livssituation de befinner sig i. De som studerar är genomgående mer och mycket positiva. De som studerar och/eller har jobb ser betydligt mer positivt på sin egen framtid när de jämför sig med andra. De som är arbetslösa eller sjukskrivna ser negativt på sin framtid när de jämför sig med andra och ser inte att de kan påverka utvecklingen i samhället. Betydelsen av att ha något meningsfullt att göra för att leva ett bra liv kan knappast överskattas (figur 9).

Figur 10 I vilken grad instämmer du med följande påståenden? fördelat på sysselsättning, balansmätt

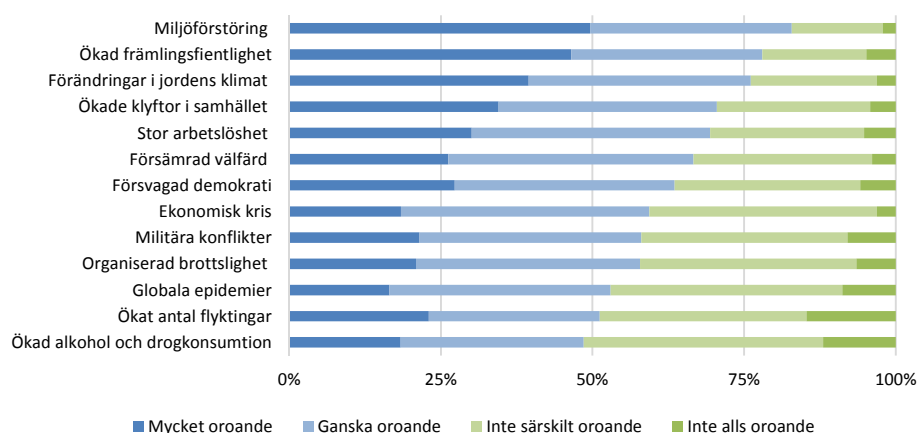

Utbredd oro för utvecklingen på många områden – unga kvinnor mer bekymrade

Att 20-30-åringarna i Västra Götaland har en relativt negativ bild av vart utvecklingen i världen är på väg är tydligt. Och det är inom ett brett spektrum av frågor som de menar att läget ger anledning till oro. Miljöförstöring och klimatförändringar, främlingsfientlighet, ökade klyftor i samhället och arbetslöshet är det som gör unga vuxna mest bekymrade. Det följs av välfärd, demokrati, ekonomi, militära konflikter, brottslighet och globala epidemier.⁶

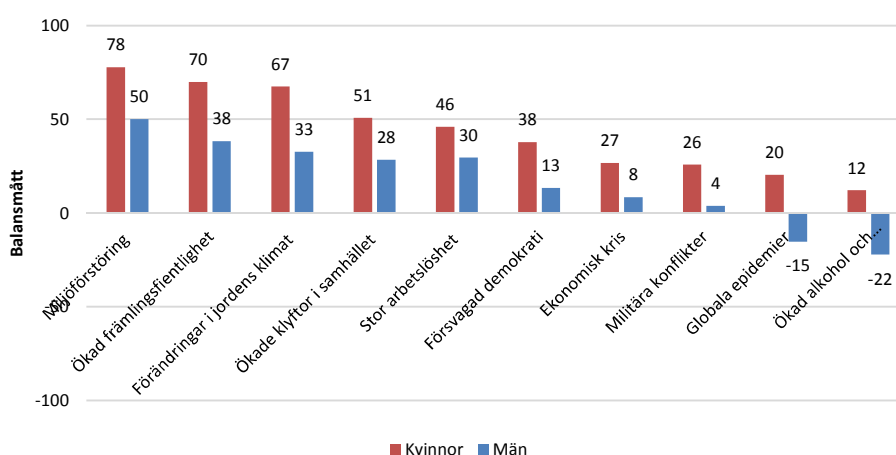
Inom samtliga dessa områden och även när det gäller ett ökat antal flyktingar var det fler än hälften som hade uppfattningen att det fanns anledning till att vara mycket eller ganska orolig för framtiden under första halvan av 2015. Det ska noteras att rädslan för främlingsfientlighet var betydligt större än för ökat antal flyktingar. Utvecklingen det senaste halvåret ger ingen större anledning att tro att det finns en större optimism i dag. Ett undantag kan vara klimatfrågan, där det nu efter Paris 2015 finns någon form av samsyn globalt om att något ska göras. Det är mer oklart vad.

Figur 11 Om du ser till läget i dag, vad upplever du själv som oroande inför framtiden? % och balansmätt

Kvinnor är genomgående mer bekymrade än män. Rangordningen av frågorna är dock i stort sett densamma.

Figur 12 Vad upplever du själv som oroande inför framtiden? kvinnor respektive män, balansmätt

Anm: Inga värden för välfärd, brottslighet, flyktingar redovisas då skillnaderna mellan grupperna inte är signifikanta.

⁶ I en studie från Växjö Universitet (2016) "Sveriges ungdomar om framtiden; Från YOLO till oro." betonas utmaningar och oro. Frågor kring optimism och framtidstro ställs dock inte. Resultatet väl med resultaten här. Ett intressant kompletterande resultat är att sex av tio unga mellan 18 och 25 år säger att den tid de spenderar framför dator- och mobilskärmar frustrerar mest i vardagen. Många känner dessutom stress av att leva upp till en idealbild. Fler kvinnor än män.

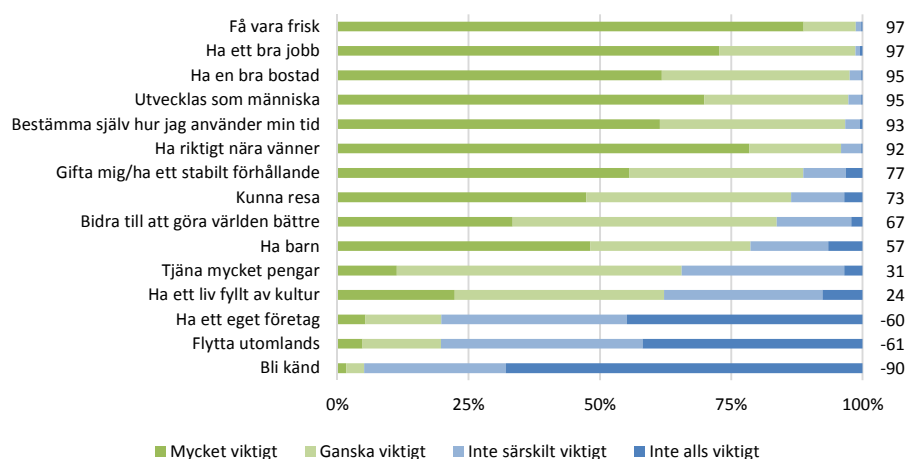
Att utvecklas som människa, självbestämmande och att resa är viktigt

När vi byter fokus till frågor som är viktigast för framtiden på ett mer personligt plan finns en stor samsyn bland 20-30-åringar i Västra Götaland. Det handlar om att få vara frisk, ha riktigt nära vänner, ett bra jobb, utvecklas som människa, en bra bostad och att kunna bestämma själv över sin tid. Att autonomi och personlig utveckling ses som lika betydelsefullt som arbete och bostad kan synas mer överraskande.

En bra hälsa, något meningsfullt att göra, familj och vänner, är alla centrala och accepterade faktorer när det handlar om vad som gör människor mer eller mindre nöjda med sina liv. Detsamma gäller att utvecklas som människa och självbestämmande (autonomi), även om de begreppen används mer sällan. 20-30-åringarna bekräftar därmed själva indirekt lyckoforskningens huvudresultat. Att betydelsen av att kunna resa nästan ligger i paritet med dessa faktorer visar hur viktigt och självklar frågan om att kunna röra sig fritt, möta andra miljöer och kulturer, få nya intryck eller kanske bara fly från vardagen, numer är för de allra flesta. Att tjäna mycket pengar kommer relativt långt ner på listan och är bara mycket viktigt för en begränsad grupp unga vuxna. Att kunna resa rankas däremot högt, högre än att ha barn och ett liv fyllt av kultur och på samma nivå som att ha ett stabilt förhållande. Att ha ett företag, flytta utomlands och framförallt att bli känd är viktigt för en betydligt mer begränsad andel av 20-30 åringarna i Västra Götaland i dag.

Unga kvinnor tycker i högre grad att det är viktigt att ha ett stabilt förhållande, ha barn och att bidra till att göra världen bättre. Fler män tycker det är viktigt att starta företag. De som är arbetslösa eller sjukskrivna tycker genomgående att saker och ting är mindre viktiga. De verkar, som vi konstaterat tidigare, relativt uppgivna. Kultur utgör ett intressant och viktigt undantag.⁷

Figur 13 Hur viktigt är följande för dig inför framtiden? % och balansmätt

Ohälsa, arbetslöshet och svag ekonomi oroar mest på det personliga planet

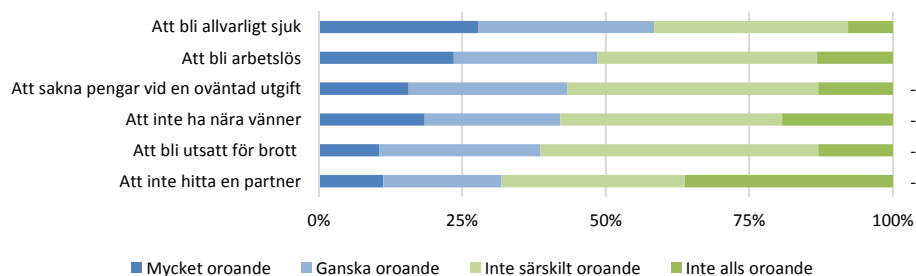
När vi går från vad som är viktigt till vad som oroar på ett personligt plan återkommer frågan om hälsa. Att bli allvarligt sjuk är den fråga som bekymrar 20-30-åringarna mest när de tänker på sin egen framtid. Fler än hälften känner sig mycket eller ganska oroliga för att bli allvarligt sjuka. Inom övriga frågor som handlar om arbetslöshet, att sakna ekonomiska resurser, inte ha vänner, bli utsatt för brott och att inte hitta en partner är det under hälften som känner oro för sin egen situation.

Det blir tydligt att samhällsutvecklingen ger större anledning till oro än den personliga situationen. Frågor med koppling till att sakna ekonomiska resurser ses som ett något större hot än att sakna vänner. Att hitta vänner och en partner är för många en fråga som är lättare att påverka själv än tillgången till arbete och ekonomiska resurser. De som är arbetslösa eller sjukskrivna är mer oroliga för sin framtid inom i stort sett samtliga områden. De oroar sig i hög grad för att inte ha vänner eller hitta en partner. Det är en väl grundad oro.

⁷ Unga och de mindre nöjda med sina liv spelar mer instrument och går oftare på rock/pop konserter (SOM 2015:31, s.39)

Arbetslösa är i betydligt högre utsträckning ensamstående än de som har jobb. Att hälften av 20-30-åringarna är oroliga för att bli arbetslösa kan vara en förklaring till att de i genomsnitt är mindre nöjda med livet än de som är äldre. Sambandet mellan att vara orolig för att bli arbetslös och minskad livstillfredsställelse är starkt.⁸

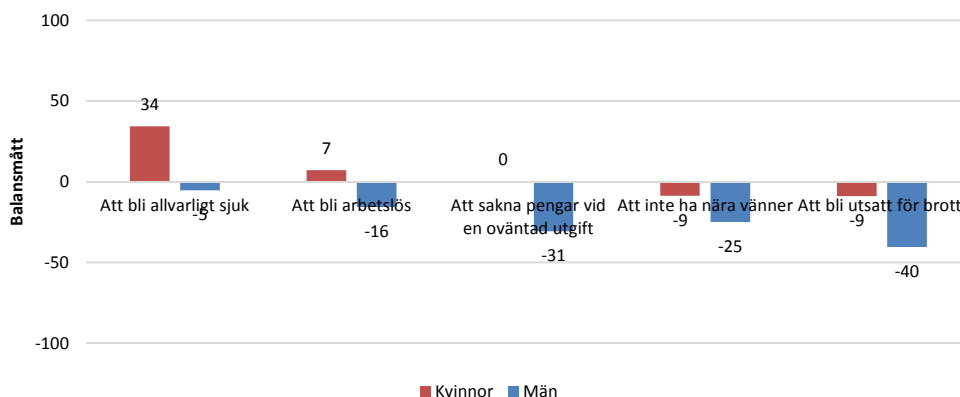
Figur 14 Om du ser till din egen situation, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?

Kvinnor är mer engagerade men också mer bekymrade för sin framtid

Vi kan också konstatera att unga kvinnor inte bara är mer engagerade, de är också mer oroliga för sin egen framtid än män (figur 14). Skillnaderna är relativt stora. Inte minst när det gäller att bli sjuk. Siffrorna uttrycker möjligen även i detta fall ett större engagemang. I praktiken varierar "männens arbetsmarknad" betydligt mer, kvinnor har oftare fler vänner och är utsatta för färre brott (Väst SOM).

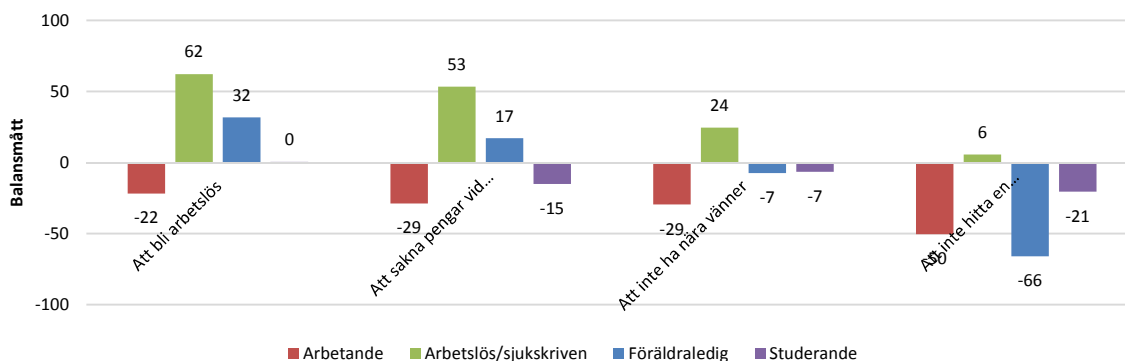
Figur 15 Om du ser till din egen situation, hur oroande upplever du själv för följande inför framtiden? kvinnor/män

Arbete är och ger trygghet

Minst oroliga för sin egen framtid, inom i stort sett samtliga områden, är de som har ett arbete. Skillnaden mot hur de som är arbetslösa eller sjukskrivna ser på sina liv är milsvid.

Figur 16 Om du ser till din egen situation, hur oroande upplever du själv för följande inför framtiden? sysselsättning

⁸ Lycka i Västra Götaland, publiceras 2016

3. Vilka frågor prioriterar dagens unga vuxna för framtiden?

I del tre skiftar fokus till vilka frågor som bör prioriteras i framtiden. Vad är viktigast generellt sett? Är det mer jämställdhet, ökat bostadsbyggande eller kanske sextimmarsdag. Hur vill 20-30-åringar i Västra Götaland använda samhällets resurser och vad bör kommunerna och regionen satsa på när de planerar de kommande 20 åren? Ett antal frågor kring var de unga vuxna tror att de kommer att bo i framtiden – och hur – har också ställts. Att bostadsfrågan och bättre integration är viktigt borde inte komma som någon överraskning. Ett mycket starkt stöd för det öppna landskapet och naturen är möjligen mer oväntat. Och är det något budskap som är extra tydligt i denna studie är det att dagens 20-30-åringar vill äga det hus eller den lägenhet där de ska bo i framtiden. De vill inte hyra.

Jämställdhet och offentlig sektor har ett starkt stöd – bostadsmarknaden fungerar inte

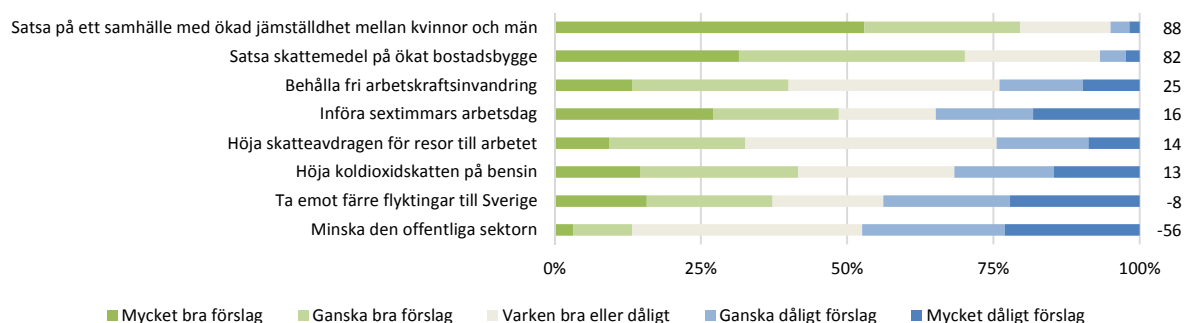
Fler än tre av fyra unga vuxna i Västra Götaland menar att det är viktigt att satsa på ett mer jämställt samhälle. Ytterst få är emot. Det andra förslaget som får ett överväldigande starkt stöd är att satsa skattemedel på ökat bostadsbyggande (figur 16). Den offentliga sektorns ställning är stark också bland 20-30 åringar. Få önskar se en minskning av sektorn men fler är mer neutrala än när det gäller jämställdhet och bostadsbyggande. Stödet för fri arbetskraftsinvandring och flyktingmottagning var också relativt starkt våren 2015. I frågan om arbetskraftsinvandring och flyktingmottagning fanns dock också stora grupper (25 respektive 35 procent) som var mer tveksamma.

När det gäller synen på ökade skatteavdrag för resor och ökad koldioxidskatt delas dagens 20-30-åringar i två relativt lika stora grupper för och emot. Bland de som tar ställning finns en majoritet för båda förslagen vilket givetvis är en både möjlig och vanlig politisk lösning på denna typ av "problem".

Hälften av 20-30-åringarna tar ställning för sex timmars arbetsdag. Fyra av tio är emot. Här finns, precis som i flyktingfrågan, relativt tydliga synpunkter och få anger att förslagen varken är bra eller dåliga. I befolkningen som helhet och särskilt bland de som jobbar mycket finns en generell önskan att minska arbetstiden.⁹

Unga kvinnor är betydligt mer positiva till arbetskraftsinvandring, sextimmarsdag och höjda koldioxidskatter än unga män. Unga i Göteborgsregionen är betydligt mer positiva när det gäller arbetskraftsinvandring, flyktingmottagande och höjda koldioxidskatter. I Skaraborg och Fyrbodal är höjda reseavdrag en särskilt viktig fråga.

Figur 17 Vilken är din åsikt om följande förslag? % och balansmått

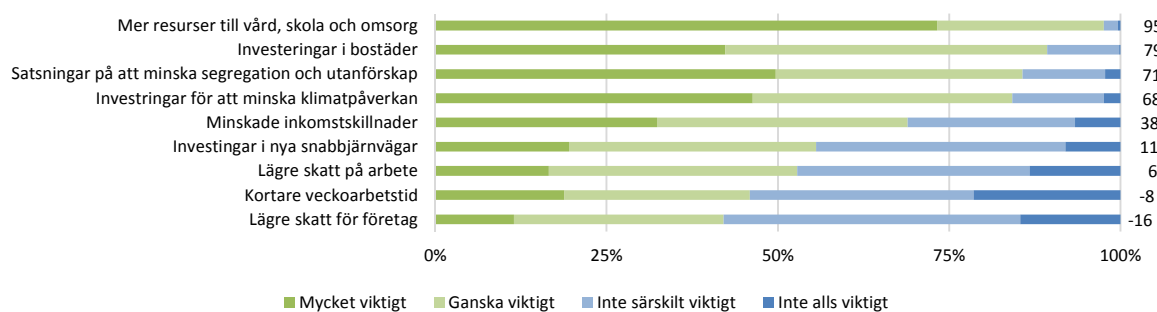
⁹ SOM Rapport 2015:31

En stark välfärdssektor och investeringar viktigare än lägre skatter och kortare arbetstid

Frågan om hur samhällets resurser bör användas de kommande 20 åren ger en likartad, men inte helt lika bild, av vilka frågor dagens unga vuxna prioriterar. Mer resurser till vård, skola och omsorg, investeringar i bostäder, satsningar på att minska segregation och utanförskap och på investeringar för att minska klimatpåverkan är viktigt för de allra flesta. Mycket få unga vuxna ser dessa frågor som mindre viktiga. En klar majoritet vill också se minskade inkomstskillnader. Här finns en tydlig övervikt för unga kvinnor. De kan ha tolkat frågan som om den gäller minskade skillnader mellan kvinnor och män (vilket den kanske gör). Även de unga männen är dock mer positiva än negativa till minskade inkomstskillnader. Fler än hälften är också positiva till investeringar i nya snabbjärnvägar. Bara en av tio är uttalat negativa.

Vi konstaterade tidigare att sex timmars arbetsdag är ett relativt populärt förslag i generella termer. När frågan ställs kring hur samhällets resurser ska användas långsiktigt är dock fler av 20-30-åringarna negativa än positiva till att ta ut ökade resurser i mindre arbetstid. Lägre skatt på företag är den fråga som är lägst prioriterad av de som ställts. Skillnaden mot synen på lägre skatt för arbete är dock inte särskilt stor. Generellt ser en majoritet av de unga vuxna gärna investeringar i något som kan bli ett mer utvecklat, mer jämställt och jämlikt samhälle. De är mindre intresserade av sänkta skatter, även om det berör dem själva. Kvinnor är mer uttalat positiva till vård, skola, omsorg, klimatsatsningar och som sagt tydligt mer för minskade inkomstskillnader. I Göteborgsregionen är minskad segregation en särskilt viktig fråga att ta tag i för dagens 20-30-åringar.

Figur 18 Hur bör samhällets resurser användas de kommande 20 åren? % och balansmätt

Bostäder och integration är viktigaste frågorna lokalt och regionalt

När frågan därefter handlar mer konkret om hur kommunerna och Västra Götalandsregionen bör satsa när de planerar 20 år framåt blir det (om möjligt) än tydligare att bostäder och att bryta utanförskap och segregation är helt centrala områden (figur 18). Det är bara några få procent som tycker att det är dåliga förslag att satsa mer resurser här och utvecklingen under sommaren och hösten 2015 har inte minskat frågornas aktualitet.

Det öppna landskapet har ett mycket starkt stöd liksom landsbygd och mindre orter

Samtidigt är det förslag som högst andel tycker är mycket bra (nästan hälften) av en helt annan karaktär. Det visar sig att det öppna landskapet har ett mycket starkt stöd bland dagens 20-30-åringar i Västra Götaland. Det gäller även naturen i allmänhet. Förslaget att skydda mer mark i naturreservat får ett överväldigande stöd.

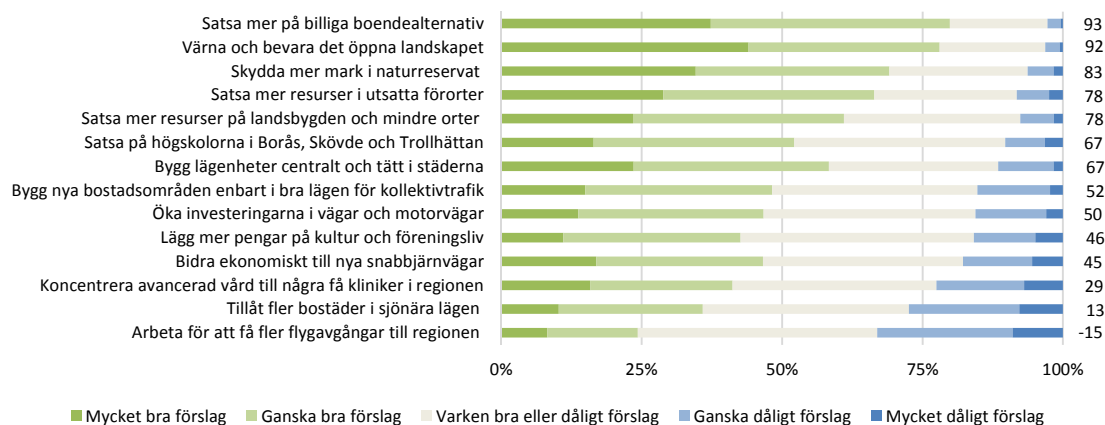
Svaren är intressanta i skenet av att andelen skyddad mark i Sverige och Västra Götaland är betydligt lägre än vad som beslutats i internationella konventioner på området. Biologisk mångfald och biologiska system har ett ganska svagt skydd i Sverige samtidigt som vi som land ligger långt framme när det gäller att begränsa de utsläpp av ämnen som påverkar dessa system och människors hälsa.¹⁰

Landsbygden och mindre orter har också ett starkt stöd. Sex av tio tycker att det är ett mycket bra eller ganska bra förslag att satsa mer resurser här. Förslaget har, inte helt oväntat, starkast stöd i Skaraborg där nästan 100 procent vill se ökade satsningar på landsbygden och mindre orter. Men det ses också som betydelsefullt av de

¹⁰ Yale, EPI 2016

unga vuxna i Göteborgsregionen. Svaren förstärker bilden av att 20-30 åringarna i de olika delarna av regionen, är ganska nöjda med den plats där de bor. De ger sannolikt också en bild av att de unga vuxna i Västra Götaland identifierar sig med de miljöer där de bor i dag.

Figur 19 Vad bör VGR och kommunerna satsa på när de planerar 20 år framåt? % och balansmätt

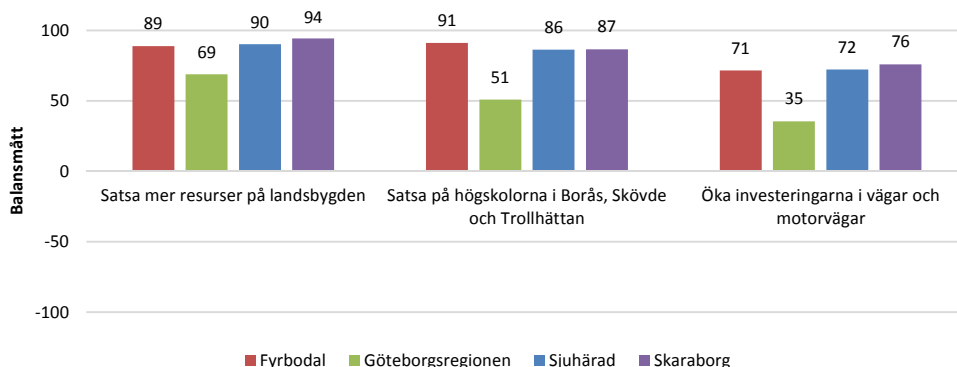

Kunskap viktigare än transportinfrastruktur för en majoritet

Även de regionala högskolorna får starkt stöd och det gäller återigen också i relativt hög grad de som bor i Göteborgsregionen (figur 19). Överhuvudtaget finns det en stor tilltro bland befolkningen i Västra Götaland till att ökade kunskaper och forskning och utveckling är de viktigaste frågorna för långsiktigt bra regional utveckling. Invånarna har under åren återkommande prioriterat investeringar i kunskap före investeringar i t.ex. transportinfrastruktur i SOM-institutets undersökningar i Västra Götaland. Satsningar på de regionala högskolorna har således ett något starkare stöd än att öka investeringar i vägar och motorvägar och att bidra ekonomiskt till nya snabbjärnvägar.

I Göteborgsregionen är majoriteten som vill se ökade investeringar i vägar och motorvägar betydligt svagare än i de andra delarna av regionen. Det enda förslag som fler är negativa än positiva till gäller också transportsidan och handlar om i vilken mån kommuner och region ska arbeta aktivt för att få fler flygavgångar till regionen. 20-30-åringarna ser uppenbarligen inte detta som en särskilt angelägen fråga att prioritera för kommuner och region, utan snarare som något som är styrt av marknaden. Att många unga vuxna ser möjligheten att flyga som något viktigt råder det dock ingen tvekan om (se s 29 f).

Figur 20 Vad bör VGR och kommunerna satsa på när de planerar 20 år framåt? regiondelar, balansmätt

Anm: Bara de alternativ från figur 18 där det är statistiskt signifikanta skillnader i synen mellan olika delar av regionen redovisas

Bygga centralt och tätt i städerna, vid kollektivtrafiklägen och vid en och annan sjö

På bostadssidan finns ett starkt stöd i alla delar av regionen för att bygga centralt och tätt i städerna (figur 19 ovan). Stödet för att bygga nya bostadsområden enbart i bra lägen för kollektivtrafik är också relativt starkt. Inte fler än två av tio tycker att detta är ganska eller mycket dåliga förslag. Stödet för att tillåta fler bostäder i sjönära lägen är svagare, även om fler är för än mot förslaget.

När det gäller kultur och föreningsliv är få emot att det skulle läggas mer pengar men de finns heller ingen särskilt stark majoritet för ett sådant förslag. Avslutningsvis är det färre än en av fyra unga vuxna som tycker det är ett ganska dåligt eller mycket dåligt förslag att koncentrera avancerad vård till några få kliniker i regionen.

Unga kvinnor visar genomgående ett större engagemang och tycker att fler förslag är bra eller mycket bra än unga män. Ett undantag finns dock, och det gäller ökade investeringar i vägar och motorvägar, som fler unga män än kvinnor är positiva till. Könsmönstren går igen.

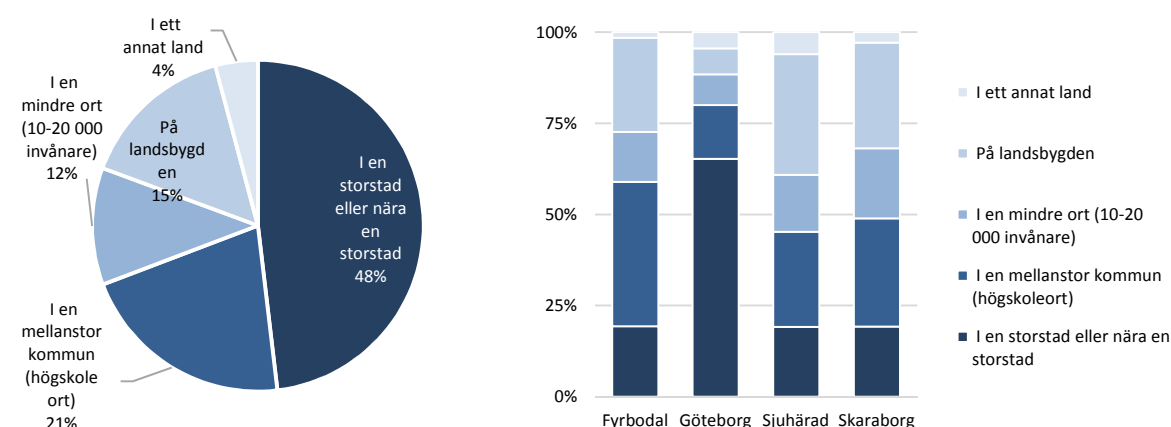
De flesta trivs där de bor i dag – få tror de kommer flytta utomlands

En annan central fråga med koppling till bostäder och boende är var dagens 20-30-åringar tror att de kommer att bosätta sig, hur de vill bo och vad de ser som viktigast att ha närhet till där de bor.

De flesta verkar trivas bra i den miljö de bor idag. Det blir tydligt både i figuren som sammanfattar samtligas åsikter och när resultatet fördelas utifrån var de som svarat kommer ifrån. De samlade preferenserna ger en relativt bra bild av boendet som det ser ut i dag. Relativt sett är mindre orter (10-20 000 invånare) mindre attraktiva och landsbygd mer attraktivt. För invånarna utanför Göteborgsregionen ser tre av tio sig som boende på landsbygden i framtiden samtidigt som högscoleorterna lockar starkt och en av fem tror att de kommer att bo i en storstad. Bland de 20-30-åringar som redan bor i Göteborgsregionen är det två av tre som säger att de kommer fortsätta bo i eller nära en storstad.

Andelen som tror att de kommer bo utomlands i framtiden är mycket låg. Det är svårt att se någon risk för mer omfattande kompetensflykt eller dylikt i framtiden i en generation som tydligt uppskattar och ofta vill stärka dagens svenska samhällsmodell samtidigt som de är tydligt öppna för omvärlden, vill resa och alltså säger att de kommer bo kvar i Sverige.

Figur 21 Var tror du att du kommer bo i framtiden? totalt samt fördelat på regiondelar

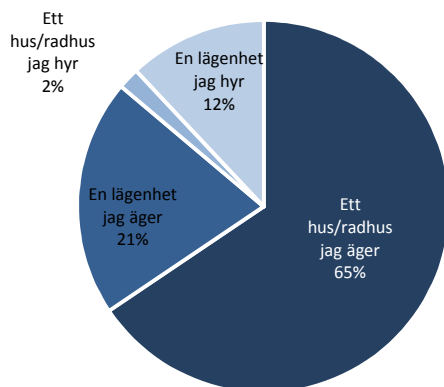

Invånarna vill äga sitt boende – bara de mer utsatta tror att de kommer hyra sin bostad

En annan fråga är hur dagens tror att de kommer att bo i framtiden. Resultatet är översvallande tydligt. 85 procent av dagens 20-30-åringar tror att de kommer att äga sitt boende. Det är bara de mer utsatta grupperna som säger att de tror att de kommer hyra. Det gäller en av tre av de som är arbetslösa eller sjukskrivna.

Orsaken här kan givetvis vara att de tvekar inför möjligheten att få de lån som krävs för att äga en bostad och därför inte tror att de kommer att få möjlighet att köpa en egen bostad.¹¹

Figur 22 Vilken typ av bostad tror du att du kommer att ha i framtiden?

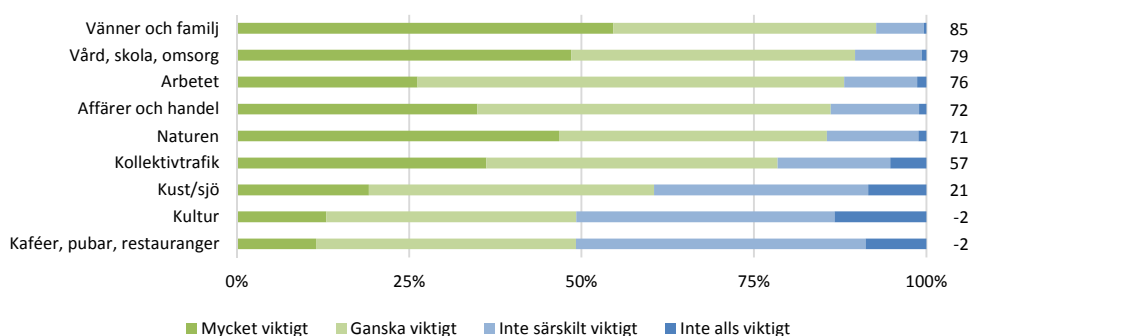
Dagens bostadsbestånd i Västra Götaland skiljer sig radikalt från den bild de unga vuxna ger av hur de tror att de kommer att bo i framtiden. Mer än 35 procent av alla bostäder (lägenheter) var hyresrätter 2015. Lägenheter i flerbostadshus står för drygt hälften av de tillgängliga bostäderna och i "hyreshusen" är två tredjedelar av lägenheterna just hyresrätter.¹²

När basvillkor för boende uppfyllts blir kollektivtrafik och sjönära boende viktigare

Närhet till vänner och familj, vård, skola, omsorg, arbete, affärer och handel och naturen är viktigast när 20-30-åringarna beskriver i vilken typ av omgivning de vill bo i framtiden. Kultur, kaféer och pubar och attraktiva lägen beskrivs som mindre viktigt. Frågan om vad som verkligen blir avgörande är dock mer komplex. Dels kan inte alla välja bostad, vilket framgår tydligt i svaren, dels finns normalt sett ett brett utbud av den typ av basservice och andra tillgångar som i stort alla säger sig vilja ha. Och det finns på de flesta platser.

Med den utgångspunkten blir tillgången till kollektivtrafik viktig. Tre av fyra tycker det. Detsamma gäller sjönära lägen som sex av tio tycker är viktigt. Hälften menar att utbudet av kultur och kaféer, pubar, restauranger kommer betyda något för var de kommer bo. Färre än en av tio tycker inte att dessa frågor är alls viktiga.

Figur 23 Hur viktigt tror du att närhet till följande kommer att vara för dig där du bor i framtiden? % och balansmätt

¹¹ I Hyresgästföreningens återkommande intervjuer av vilken boendeform ungdomar mellan 20 och 27 år föredrar, blir svaren helt annorlunda. I Göteborgsregionen säger sig då fyra av tio föredra hyresrätt. Att frågeformuleringar har avgörande betydelse för de svar som ges blir uppenbart. I övrigt bekräftar rapporten bilden av en icke fungerande bostadsmarknad för unga. *Hyresgästföreningen 2015 Unga vuxnas boende, Göteborgsregionen*

¹² Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Bostadsmarknadsanalys Västra Götalands län 2015 s.10, rapport 2015:41

Det råder heller ingen tvekan om att de som har möjlighet att välja har en mycket stor vilja att betala för just sjönära boende och för att leva i mer tätastadsmiljöer, med ett brett utbud av caféer, pubar, restauranger och kultur. Skillnaderna i tomt- och fastighetspriser är dramatiska också inom Västra Götaland. På Öckerö var genomsnittspriset för ett småhus för permanentboende 3,7 miljoner kronor 2014 och har ökat med 700 000 kronor sedan 2009. I Bengtsfors, Tranemo och Töreboda var genomsnittspriset ca 700 000 kronor 2014 och prisökningen mellan noll och 50 000 kronor. Det mesta talar för att dagens 20-30 åringar bär med sig ungefär samma preferenser som befolkningen som helhet.

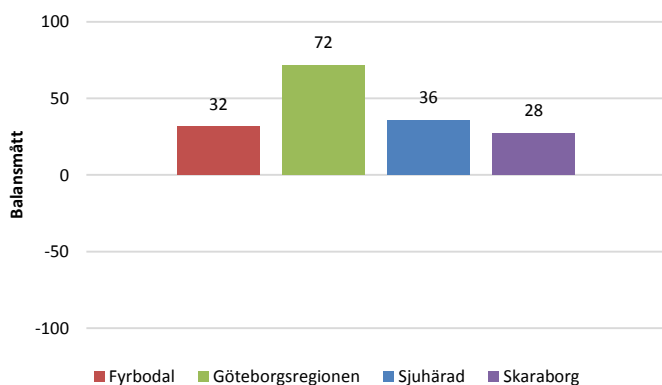
Att inte fler än en av fyra tycker att närhet till arbete är mycket viktigt kan verka förvånande men stämmer med utvecklingen i samhället under senare år. Arbetspendlingen fortsätter att öka. De senaste tio åren har arbetspendlingen över kommungräns i Västra Götaland ökat med 20 procent eller nästan 50 000 enkel resor per dag vilket motsvarar 100 000 nya arbetsresor tur och retur över kommungräns.¹³ Närmare hälften av de som bor i Västra Götaland menar också att de har svårt att hitta ett jobb som passar dem där de bor.¹⁴

Det är viktigt att påpeka att i glesare miljöer där utbudet av offentlig service och handel av förklarliga skäl är mer begränsat, blir slutsatserna närmast de omvända. Här handlar det ofta om att säkerställa att service inom vård, skola, omsorg, handel etc finns tillgänglig på rimliga avstånd och med rimliga villkor.

Kollektivtrafik viktigast där den kan fungera bra och för de med mindre resurser

Närhet till kollektivtrafik betyder mer för de med mindre ekonomiska resurser så som arbetslösa och studenter. Det betyder betydligt mer för kvinnor än för män. Än mer intressant är hur utbudet av olika former av service och de vanor som de genererar påverkar uppfattningen om vad som blir viktigt för synen på var en vill bo i framtiden. En överväldigande majoritet av de mellan 20 och 30 år som idag bor i Göteborgsregionen tycker att det är viktigt med närhet till kollektivtrafik. I de andra delarna av regionen är värdena positiva men på en lägre nivå, och lägre ju mer utspritt i geografin invånarna bor.

Figur 24 Hur viktigt tror du närhet till kollektivtrafik kommer vara för dig där du bor i framtiden? regiondelar, balansmätt

¹³ SCB RAMS, Värdena avser utvecklingen 2004-2014.

¹⁴ Lycka i Västra Götaland, publiceras 2016

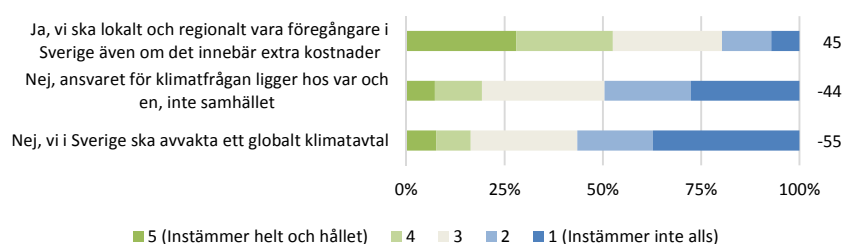
4. Klimat – ansvar, åtgärder och konsumtionsmönster

Frågor kring konsumtion och klimat är centrala för hur samhället ska formas i framtiden. I Västra Götalandsregionen och i många av kommunerna i regionen finns en betydande vilja att gå före i klimatarbetet. De frågor som ställs handlar om acceptansen bland de unga vuxna för att gå före i klimatfrågan, om synen på olika former av åtgärder men också om hur de konsumerar i dag och vad de kan tänka sig att ändra på om det blir nödvändigt för klimatets skull. På övergripande nivå finns ett starkt stöd för en offensiv klimatpolitik men det är också mycket viktigt för många av dagens unga att kunna resa, och se och möta andra.

Ett starkt stöd för att agera kraftfullt i klimatfrågan i Västra Götaland

En majoritet av 20-30-åringarna i Västra Götaland menar att vi lokalt och regionalt ska gå före i klimatfrågan även om det innebär extra kostnader. De anser också att ansvaret är gemensamt och inte individuellt. En av fem är mer negativa i båda fallen. Unga kvinnor, studenter och de som bor i Göteborgsregionen är mer angelägna än övriga grupper. Andelen av dagens 20-30-åringar som instämmer i påståendet att vi i Sverige skulle avvakta ett globalt klimatavtal är under 20 procent.

Figur 25 Ska vi gå före för att minska klimathotet? % och balansmätt

I praktiken är frågan mer komplex – Investeringar gillas men få villiga betala extra

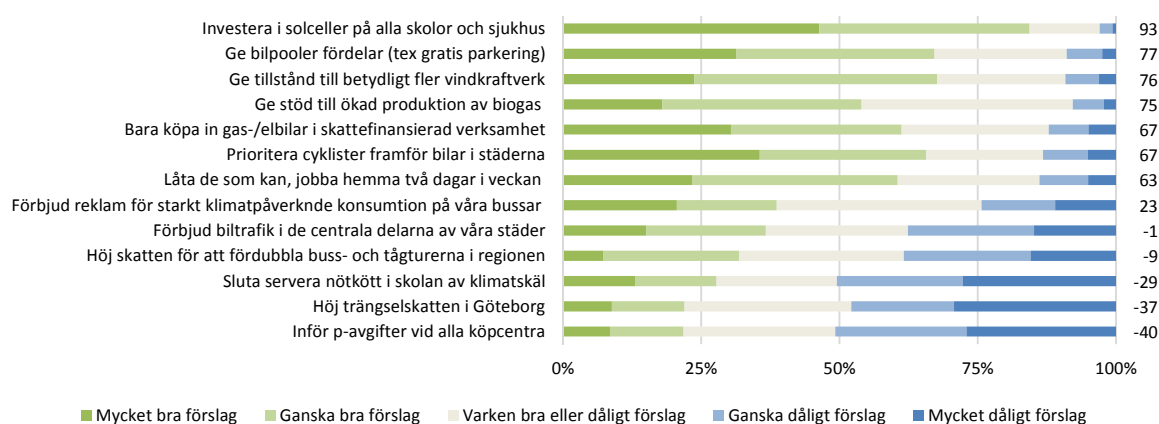
När vi därefter listar ett antal möjliga åtgärder som kan genomföras på lokal och regional nivå blir frågan mer komplicerad (figur 25). Helst ska ingen drabbas. Åtminstone inte synligt och personligen. Investeringar välkomnas närmast utan förbehåll. Men motståndet mot förbud, pålagor och nya skatter är i stort sett lika kompakt som den positiva synen på investeringar och prioriteringar. Resultatet bekräftar de forskningsresultat som enkelt uttryckt beskriver en lyckad politisk reform som något där alla kan se att de vinner något utan att det blir tydligt vem som betalar.¹⁵

”Alla” är till exempel för att kommuner och region investerar i solceller på alla skolor och sjukhus, bygger mer vindkraft och ger bilpooler fördelar, bara köper miljöbilar och låter folk jobba hemma. Om det gynnar klimatet. De flesta är samtidigt mot att påverka bilresande med extra avgifter. Det gäller både p-avgifter vid köpcentra och att öka trängselskatten. Även det försiktigt uttryckta alternativet med höjd skatt för en fördubblad kollektivtrafik har svårt att vinna gehör. Här är lika många unga vuxna för som mot. Tolkningen av svaren är dock något problematisk då värderingen sannolikt påverkas av hur en ser på dagens utbud när det gäller buss och tåg.¹⁶ Förslaget i sig är dessutom formulerat på ett sätt som är tvärtom mot hur ett framgångsrikt politiskt förslag bör formuleras. Här blir det tydligt att alla kan förlora men oklart vem som vinner. Var kommer de nya bussarna och tågen gå? Berör det mig?

¹⁵ Johansson F. i Alghed, Egels-Zandén, Ekberg, Johansson, Solér (2011), *New Leadership – How can consumers companies and policymakers join forces towards a low carbon economy?* p 25 ff

¹⁶ Nästan hälften av invånarna i Västra Götaland menade att kollektivtrafiken inte var ett rimligt alternativ för dem i sin vardag år 2014. En tredjedel var emot påståendet. Två av tio hade ingen uppfattning i frågan. (SOM 2015:31, s.32)

Figur 26 Kommunerna och Västra Götalandsregionen kan på olika sätt bidra till att klimatpåverkan från oss i Västra Götaland minskar. Hur ser du på följande förslag? % och balansmätt

Det finns öppningar – bilfria centrum är en - normer och vanor förändras

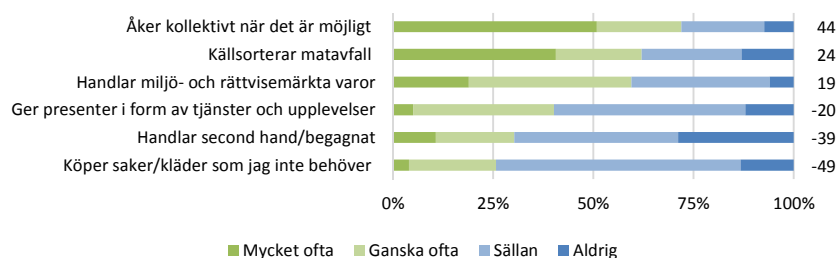
Att lika många är för som mot att förbjuda biltrafik i de centrala delarna av städerna kan samtidigt ses som ett tecken på att det finns områden med högre acceptans. Områden som kan ge öppningar för kommuner som önskar gå före. Det finns också stöd för att prioritera cyklar före bilar i städerna. Skillnaderna mellan olika grupper i befolkningen är relativt små. Kvinnor är ofta mindre negativa eller mer positiva till förslag som kan antas innebära minskade utsläpp.

En av de frågor som diskuterats mycket under 2015 handlar om behovet av och möjligheterna att minska den svenska köttkonsumtionen. Förslaget om att sluta servera nötkött i skolan av klimatskäl får stöd av en av fyra men hälften är relativt bestämt emot och totalt sett är det det tredje minst uppskattade förslaget. Mindre populära är bara de två förslag som skulle innebära ökade direkta kostnader för de som kör bil. Samtidigt förändras värderingar, vanor och därmed normer över tiden. Att en av fyra är för att sluta servera nötkött i skolan kan vara ett tecken på det.

Stor potential för mer hållbar konsumtion

Frågan blir då hur 20-30-åringar i Västra Götaland lever idag inom områden som är viktiga för hur stora de egna koldioxidutsläppen är. Frågorna berör konsumtion i ett något bredare perspektiv och innefattar även en del sociala aspekter (figur 26).

Figur 27 Hur ofta gör du personligen nedanstående saker? % och balansmätt

Hälften av de unga vuxna åker mycket ofta kollektivt när det är möjligt och sju av tio gör det ganska ofta. Drygt hälften källsorterar matavfall och handlar miljö och rättvisemärkta varor ganska ofta. En fjärdedel tycker samtidigt själva att de ganska ofta köper saker de inte behöver. En av tjugo tycker att de mycket ofta köper saker/kläder de inte behöver. Vi kan också konstatera att det finns ett betydande utrymme för fler att se

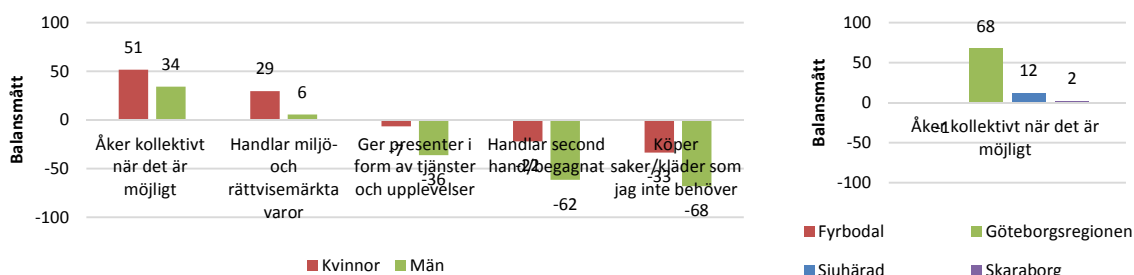
fördelarna med att köpa tjänster och upplevelser i present och att handla begagnat. Det finns sammantaget en stor potential för att minska koldioxidutsläppen från den egna konsumtionen inom många områden.

Unga kvinnor gör mer hållbara val men vardagshoppar oftare

Unga kvinnor gör betydligt oftare mer hållbara val. Det gäller alla frågor utom den om att köpa saker de inte behöver. Att den infrastruktur (i bred bemärkelse) som finns tillgänglig spelar roll för invånarnas möjligheter att göra hållbara val illustreras av skillnader när det gäller att välja kollektivtrafik när det är möjligt (figur 27). I Göteborgsregionen är det ett fullt rimligt alternativ. I övriga delar uppfattas det inte så av mer än hälften av de unga vuxna. Turtäthet och en mer utspridd geografi gör det givetvis betydligt svårare att välja kollektivtrafiken i praktiken. Allt är således inte en fråga om normer och värderingar. Tillgång till mer hållbara alternativ krävs också.

De som studerar väljer i princip alltid att åka kollektivt när det är möjligt. De studerandes "arbetsplatser" ligger i samtliga fall centralt i städerna och är lätt åtkomliga med kollektiva trafiklösningar. Det är också en läxa att ta med sig när det gäller planering av hållbara städer.

Figur 28 Hur ofta gör du personligen nedanstående saker? kvinnor/män samt regiondelar, balansmätt

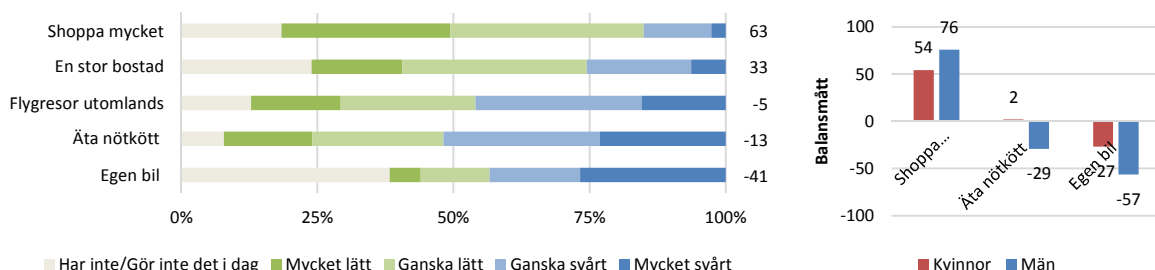

Många säger att de skulle klara att göra fler hållbara val ganska lätt

Den avslutande frågan handlar om vad 20-30-åringarna i Västra Götaland själva kan tänka sig att göra om de skulle behöva minska de koldioxidutsläpp de orsakar. Frågorna berör shopping, boende, resor med bil och flyg och konsumtion av nötkött. Svartalternativen är komplicerade att tolka eftersom vissa av frågorna inte berör alla, de som t ex inte shoppar mycket kan inte svara på hur svårt det vore att avstå. Balanstalen i figuren beskriver, som alltid, skillnaden mellan de som svarat att det är mycket eller ganska lätt minus de som svarat att det är ganska eller mycket svårt.

Vi kan t.ex. konstatera att drygt sex av tio kan antas ha egen bil i dagsläget (figur 28). Av dessa är det ungefär en av tre som säger att de ganska eller mycket lätt skulle kunna avstå från att ha egen bil. Män är betydligt mer negativa än kvinnor och skillnaderna inom regionen är stora. I Göteborgsregionen säger närmare hälften av de som har egen bil att de ganska eller mycket lätt skulle kunna avstå. I de andra delarna av regionen är det mycket få som säger sig kunna avstå från att ha bil. Det vi konstaterade tidigare om att det måste finnas tillgängliga alternativ gäller givetvis i lika hög grad här.

Figur 29 Om du skulle behöva minska de koldioxidutsläpp du orsakar, hur svårt tror du att det skulle vara för dig att avstå från nedanstående saker? samtliga samt kvinnor respektive män på frågor med signifikanta skillnader

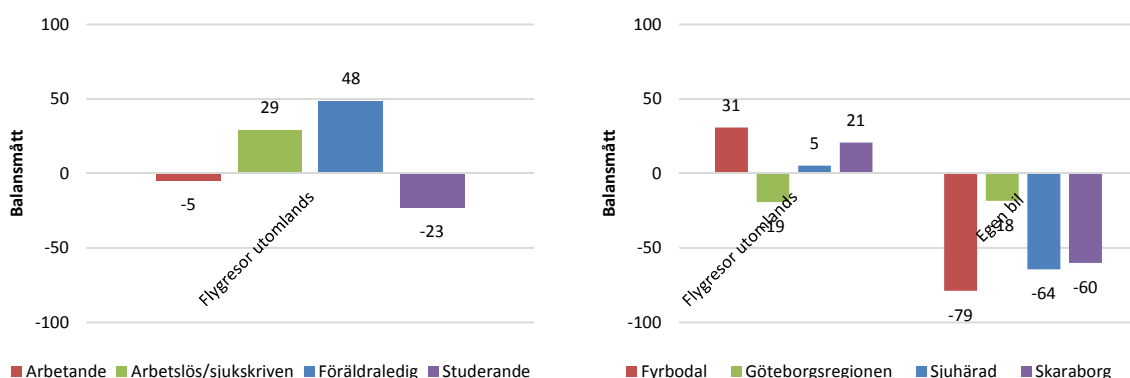
Situationen är likartad när det gäller att äta nötkött. Tio procent av de unga vuxna i Västra Götaland gör det inte idag. Fyra av tio ser inga stora svårigheter att avstå. Unga män är betydligt mer negativa än kvinnor.

Så många som åtta av tio bedömer att de shoppar relativt mycket i dag. Här finns dock en betydande majoritet som menar att det skulle gå bra att avstå om det skulle behövas för att minska de egna koldioxidutsläppen. Fem procent av de mellan 20-30 år i Västra Götaland kan betecknas som mer inbitna shoppare. En grupp som motsvarar den i tidigare fråga som menade att de mycket ofta köper saker som de inte behöver. De unga männen säger i än högre grad än kvinnor att det skulle vara lätt att avstå från att shoppa mycket. Traditionella könsmonster dominerar åter i de svar som ges.

Att kunna resa över världen lika viktigt som att få äta hamburgare - för de som har råd

När det gäller flygresor utomlands blir det tydligt hur det är en självklarhet för de flesta unga vuxna i dag, liksom för resten av befolkningen. Av de som flyger utomlands uppger drygt hälften att det skulle vara svårt att avstå. Bland studenter var det mindre vanligt att uppge att det vore lätt att avstå från flygresor, trots att denna grupp i allmänhet är mer engagerad i klimatfrågan. Bland de med mindre ekonomiska resurser, arbetslösa, sjukskrivna, föräldralediga finns en majoritet som kan tänka sig att avstå flygresor utomlands. Som vi konstaterat tidigare skiljer sig resultaten mellan de olika delarna av regionen. Att avstå från en egen bil ses som betydligt svårare utanför Göteborgsregionen, att avstå från flygresor som lättare. Vi ser unga vuxna i Västra Götaland som lever under olika villkor.

Figur 30 Om du skulle behöva minska de koldioxidutsläpp du orsakar, hur svårt tror du att det skulle vara för dig att avstå från nedanstående saker? sysselsättning respektive boenderegion

Anm: Svaren redovisas enbart på frågor med signifikanta skillnader mellan grupperna

Och avslutningsvis. Att avstå en stor bostad ses inte som något större problem av majoriteten av de unga vuxna. Av tidigare svar kan vi anta att de flesta snarare är glada bara de har en egen bostad.

5. Alla är inte lika – Unga med olika förutsättningar och framtidstro

¹ Se del 1 figur 4 och 5 för de frågor som utgör grund för den statistiska indelningen in i grupper (kluster)

Grupper med olika liv, livsvillkor, syn på livet och framtidstro

Unga vuxna grupperade efter vad de intresserar sig för och gör

I tidigare delar av rapporten har resultaten beskrivits och analyserats för 20-30-åringar som helhet, fördelat på kvinnor och män, för vilken regiondel de bor i och för vilken typ av sysselsättning de har. Indelningen här har istället gjorts genom att statistiskt bilda grupper av de 20-30-åringar som svarat mest lika när det gäller vad de är intresserade av och vilka aktiviteter de gör.¹⁷ Resultatet visar på relativt dramatiska men inte helt oväntade skillnader. Unga vuxna i Västra Götaland lever ganska olika liv, har olika livsvillkor, syn på livet och framtidstro.

Från de medvetna till de uppgivna

De namn som valts på grupperna är medvetet något övertydliga. Namnen utgör ett försök att fånga var de olika grupperna står i olika frågor och hur de ser på sin och samhällets framtid. Vi presenterar dem i storleksordning utifrån de aktiviteter och intressen som karakteriserar dem.

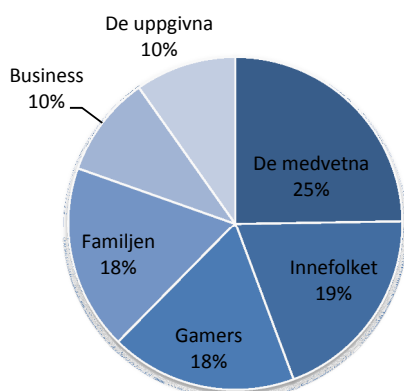
De **medvetna** är en grupp som kännetecknas av ett betydligt större intresse för politik, kultur, miljöfrågor och som också oftare än andra diskuterar politik (25 % av samtliga). **Innefolket** är mer intresserade av sport och träning än andra. De tränar också ofta, tycker hälsa är viktigt liksom utseende och kläder. De går mycket ofta på bio och sportevenemang (19 %). **Gamers** spelar datorspel, gillar bilar och motorcyklar och äter betydligt oftare kött än övriga grupper. De ger betydligt mer sällan än andra pengar till personer som tigger eller skänker något till hjälporganisationer (18 %).

Familjen är en grupp som i mycket är en motpol till de "medvetna". De är inte alls intresserade av politik, kultur och miljöfrågor. De är i någon mån intresserade av sin hälsa och tränar. Men i båda fallen i mindre grad än för andra grupper (18 %). Gruppen **Business** är de som handlar med aktier. De är också relativt intresserade av träning och politik (10 %). Avslutningsvis har vi en grupp som vi valt att kalla **Uppgivna**. De karakteriseras av ett

¹⁷ Se del 1 figur 4 och 5 för de frågor som utgör grund för den statistiska indelningen in i grupper (kluster)

ointresse för utseende, kläder och träning. De har nästan ingen gång under det senaste året varit på bio, restaurang/pub eller, för den delen, varit berusade. De har mindre sällan diskuterat politiska frågor (10 %).

Figur 31 Resultat av klusteranalys - 20-30 åringar i Västra Götaland med liknande vanor och intressen, %

För säkerhets skull ska vi betona att det vi beskriver som grupper är individer som statistiskt sett har liknande intressen och gör likartade saker. I vilken mån de möter varandra, agerar som grupp eller är synliga i samhället skiljer sig åt. Gamers har oftast betydande social kontakt med andra över nätet men mer sällan IRL, de uttrycker inte heller i enkäten några starka åsikter om hur de vill se samhället utvecklas. Innefolket ses i träningslokalen och i caféer, pubar och restauranger "på stan". De medvetna möts i första hand på universitet och högskolor. För de som beskrivs som familjen är vänner och familj det väsentliga.

Ett resultat av analysen är att det finns "grupper" (de medvetna, innefolket, business) som omfattar drygt hälften av 20-30 åringarna i Västra Götaland i dag som själva menar att de lever ett mycket bra liv, ser mycket positivt på sin framtid, litar på andra och har tydliga intressen av olika slag. De visar också engagemang i olika frågor. När det gäller viljan att engagera sig för samhällsutveckling är "de medvetna" i en egen division. Det finns samtidigt grupper som tillsammans utgör knappt fyra tiondelar av den unga vuxna befolkningen som är relativt nöjda med livet men något mindre intresserade av samhället och dess utveckling. I några fall finns dessutom invånare som redan i 20-30 årsåldern visar en uppgivenhet, både när det gäller den egna situationen och den egna framtiden.

Här presenteras grupperna med deras mest tydliga gemensamma drag i förhållande till genomsnittsinvånaren i åldern 20-30 år i Västra Götaland.

De medvetna

- En fjärdedel av gruppen
- Sju av tio är kvinnor
- Flest i Göteborg. Kultur är viktigt
- Engagerade, vill påverka samhällsutvecklingen, litar på andra
- Behåll skatter och välfärd
- Vill bo i storstad, sjönära och med nära till kultur
- Absoluta föregångare i klimatfrågan
- Men tänker inte avstå från flygresor – vill komma ut i världen

Innefolket

- En av fem
- Vältränade, hälsa är extra viktigt och intresserade av kläder.
- Ute på stan. På bio, teater, pubar, restauranger. Outgoing.
- Har mycket självförtroende och litar på andra
- Stort behov av pengar
- Kommer bo i storstad eller högskoleort i framtiden
- Vill bidra till att rädda världen, flyga och äta kött

Gamers

- Knappt en av fem
- Sju av tio är män
- Intresserade av datorspel
- Ointresserade i övrigt
- Tror inte de kan påverka och vill inte ha förändring
- Finns väl spridda över regionen, tänker inte avstå hamburgare
- Har svårt att tänka sig att bo på mindre orter i framtiden

Familjen

- Knappt en av fem
- Åtta av tio är kvinnor
- Helt ointresserade av politik
- Vill inte engagera sig i eller påverka samhällsutvecklingen
- Ointresserade av klimatfrågan
- Tänker att de ska bo på landet
- Viktigt med närhet till vård, skola, omsorg.
- Färre i Göteborgsregionen
- Relativt fler arbetslösa, sjukskrivna och föräldralediga.
- Tror mindre på sin framtid

Business

- En av tio
- Sju av tio är män
- Handlar med aktier, tränar och är intresserade av politik
- Har en bra ekonomi och är inte oroliga för den
- Tror på en lysande framtid för sig själva
- Vill kunna flyga men handlar gärna medvetet
- En högre andel som vill ha eget företag
- Ser helst att vi tar emot färre flyktingar
- Det är inte tal om att hyra någonstans att bo
- Vill jobba och tjäna pengar och oroar sig inte i övrigt

De uppgivna

- En av tio
- Ointresserade av kläder, träning, samhället
- Gör i stort sett ingenting
- Åker ej kollektivt
- Kan avstå från att flyga
- Tror mindre på sin framtid
- Litar mindre på andra
- Betydligt fler i Skaraborg och fler i Sjuhärad

Alla grupper överens om värdet av den nordiska modellen och ett samhälle som håller ihop

Generellt är stödet för vad som kan kallas den nordiska modellen med höga skatter och en omfattande välfärdssektor mycket starkt. Det finns till och med en majoritet för minskade inkomstskillnader i alla grupper, även om opinionen i gruppen "business" är mer splittrad. Det finns t.ex. också en stor majoritet för att det borde satsas mer i utsatta bostadsområden i alla grupper. Det finns en majoritet för att gå före i klimatfrågan i samtliga grupper osv.

Betydande utrymme för att skapa starka opinioner i olika frågor

Stödet för offensiva framtidssatsningar, uttag av höga skatter etc är störst hos gruppen som betecknats som medvetna. Här och i gruppen business finner vi de som normalt sett kan förväntas bli de mest tongivande i samhället. De har t.ex. högst utbildning. Det är inte lika säkert att de blir de mest tongivande i samhällsdebatten. Nya opinioner skapas numer lätt med stöd av olika former av sociala medier i mer eller mindre smala frågor. Begrepp som Nimbys och Yimbis speglar rörelserna. Nya partier vars bärande tanke är så enkel som att biltrafik är bra kan få stort genomslag. Att det finns starkt utrymme för denna typ av opinioner även bland 20-30-åringarna är uppenbart. Det kan gälla i frågor som berör synen på människor från andra länder eller inom områden som hållbar konsumtion och minskat beroende av fossila energikällor. Det gäller särskilt tydligt när diskussionen handlar om ökade direkta kostnader för att köra eller ha bil.

Att investera i miljövänligare fordon i offentlig verksamhet eller att prioritera cyklar framför bilarna i städerna ser inte alls ut att vara kontroversiellt på samma sätt. Detsamma gäller faktiskt generella skattehöjningar som ofta förbigås med närmast märkvärdig tystnad jämfört med när mer direkta kostnader/skatter diskuteras.

Referenser

Algehed, Egels-Zandén, Ekberg, Johansson, Solér (2011), *New Leadership – How can consumers companies and policymakers join forces towards a low carbon economy?* SP, LOCARE, Region Västra Götaland

Bergström/Ohlsson (red) (2015), *Alla dessa val*, SOM-rapport nr 64

Bové, Klara SOM-Institutet (2015) *Vision Västra Götaland*, SOM-rapport 2015:31

Hyresgästföreningen (2015) *Unga vuxnas boende*, Göteborgsregionen

Länsstyrelsen i Västra Götalands län (2015), *Bostadsmarknadsanalys Västra Götalands län 2015*, rapport 2015:41

Växjö Universitet (2016) *”Sveriges ungdomar om framtiden; Från YOLO till oro.”*

www.dn.se/nyheter/sverige/var-tionde-svensk-vegetarian/

Yale, Environmental Performance Index (2016), *EPI* <http://environment.yale.edu/news/article/2016-yale-environmental-performance-index-released/>

Appendix A Enkätfrågor, svar fördelat på regiondelar, balansmått

Fråga 1. Hur viktigt är följande för dig inför framtiden?	VGR	Fyrbodal	GR	Sjuhärad	Skaraborg
Få vara frisk	97	100	97	97	99
Ha ett bra jobb	97	100	97	97	97
Ha en bra bostad	95	95	95	97	93
Utvecklas som människa	95	95	95	91	96
Bestämma själv hur jag använder min tid	93	95	82	93	91
Ha riktigt nära vänner	92	90	93	93	87
Gifta mig/ha ett stabilt förhållande	77	81	78	74	74
Kunna resa	73	70	80	55	58
Bidra till att göra världen bättre	67	60	71	63	62
Ha barn	57	65	57	57	55
Tjäna mycket pengar	31	48	27	43	24
Ha ett liv fyllt av kultur	24	0	35	11	8
Ha ett eget företag	-60	-70	-60	-60	-57
Flytta utomlands	-61	-76	-54	-70	-68
Bli känd	-90	-89	-90	-91	-87

Fråga 4. Hur viktigt tror du att närhet till följande kommer att vara för dig där du bor i framtiden?	VGR	Fyrbodal	GR	Sjuhärad	Skaraborg
Vänner och familj	85	87	86	84	83
Vård, skola, omsorg	79	86	78	81	76
Arbetet	76	81	75	78	77
Affärer och handel	72	79	73	74	58
Naturen	71	60	71	79	72
Kollektivtrafik	57	32	72	36	28
Kust/sjö	21	25	25	16	0
Kultur	-2	-13	4	-12	-12
Kaféer, pubar	-2	-8	2	-16	-1

Fråga 5. Om du ser till läget i dag, vad upplever du själv som oroande inför framtiden?	VGR	Fyrbodal	GR	Sjuhärad	Skaraborg
Miljöförstöring	66	41	72	59	66
Ökad främlingsfientlighet	56	44	60	52	49
Förändringar i jordens klimat	52	37	55	43	59
Ökade klyftor i samhället	41	32	41	47	45
Stor arbetslöshet	39	40	37	35	52
Försämrad välfärd	33	40	32	27	37
Försvagad demokrati	27	27	25	28	37
Ekonomisk kris	19	17	17	18	27
Militära konflikter	16	3	15	11	36
Organiserad brottslighet	16	17	13	8	36
Globala epidemier	6	2	4	16	12
Ökat antal flyktingar	2	25	-7	8	-1
Ökad alkohol och drogkonsumtion	-3	2	-6	-5	9

Fråga 6. Om du ser till din egen situation, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?	VGR	Fyrbodal	GR	Sjuhärad	Skaraborg
Att bli allvarligt sjuk	17	12	19	2	27
Att bli arbetslös	-3	-1	-6	-6	14
Att sakna pengar vid en oväntad utgift	-13	-5	-19	-23	15
Att inte ha nära vänner	-16	-22	-15	-24	-6
Att bli utsatt för brott	-23	-17	-24	-21	-21
Att inte hitta en partner	-36	-38	-35	-41	-35

Fråga 7. Optimism	VGR	Fyrbodal	GR	Sjuhärad	Skaraborg
Jag är optimistisk när det gäller utvecklingen i världen	-7	-33	-2	2	-16
Jag är optimistisk när det gäller min framtid	71	64	74	62	67
Min framtid ser bättre ut än de flesta av mina jämnårigas	36	19	42	38	26
Jag kan påverka samhällsutvecklingen	-9	-16	-4	-7	-28
Jag vill engagera mig mer för att påverka samhällsutvecklingen	6	-7	18	-21	-13

Fråga 8. Vilka egenskaper hos andra gör att du respekterar dem extra mycket?	VGR	Fyrbodal	GR	Sjuhärad	Skaraborg
Är bra vänner och bryr sig om andra	96	98	96	92	94
Är en bra förälder	83	84	83	83	81
Går sin egen väg - oavsett vad andra tycker	82	87	83	85	74
Är allmänbildade	50	48	54	30	56
Lever miljömedvetet	32	1	39	34	24
Har en livslång kärleksrelation	-19	-6	-24	-16	0
Driver företag	-20	-1	-25	-8	-21
Är engagerad i föreningar och/eller politiskt	-25	-35	-20	-32	-34
Gör karriär	-32	-21	-34	-23	-35
Reser mycket	-41	-28	-41	-55	-48
Hänger med i mode, musik, filmer	-83	-80	-83	-80	-84
Är kända genom sociala medier	-95	-93	-95	-93	-94

Fråga 9. Hur intresserad är du i allmänhet av	VGR	Fyrbodal	GR	Sjuhärad	Skaraborg
Hälsa	70	70	71	62	72
Träning	43	47	44	29	47
Natur och friluftsliv	31	33	32	26	28
Heminredning	15	16	17	14	0
Utseende, kläder	13	9	19	-1	0
Miljöfrågor	8	-19	21	-9	-11
Kultur	-5	-31	7	-44	-8
Politik	-11	-26	3	-44	-34
Sport	-12	2	-12	-24	-12
Shopping	-18	-11	-17	-16	-30
Bilar, motorcyklar	-53	-38	-60	-38	-41
Spela datorspel	-55	-54	-58	-60	-34

Fråga 10. Vilken är din åsikt om?	VGR	Fyrbodal	GR	Sjuhärad	Skaraborg
Satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan kvinnor/män	88	80	90	87	87
Satsa skattemedel på ökat bostadsbygge	82	76	87	62	81
Behålla fri arbetskraftsinvandring	25	-4	38	17	-6
Införa sextimmars arbetsdag	16	7	19	14	15
Höja skatteavdragen för resor till arbetet	14	39	3	19	41
Höja koldioxidskatten på bensin	13	-18	29	-11	-14
Ta emot färre flyktingar till Sverige	-8	23	-19	2	8
Minska den offentliga sektorn	-56	-48	-56	-59	-62

Fråga 12. Hur viktigt är det att samhällets resurser används på följande sätt under de kommande 20 åren?	VGR	Fyrbodal	GR	Sjuhärad	Skaraborg
Mer resurser till vård, skola och omsorg	95	95	95	93	97
Investeringar i bostäder	79	63	84	62	82
Satsningar på att minska segregation och utanförskap	71	57	79	60	58
Investeringar för att minska klimatpåverkan	68	49	73	65	67
Minskade inkomstskillnader	38	38	38	37	36
Investingar i nya snabbjärnvägar	11	4	14	19	-3
Lägre skatt på arbete	6	27	-1	4	20
Kortare veckoarbetstid	-8	-21	-3	-25	-4
Lägre skatt för företag	-16	12	-22	-13	-16

Fråga 13. Hur ser du på följande förslag när det gäller vad kommunerna och Västra Götalandsregionen ska satsa på när man planerar de närmsta 20 åren?	VGR	Fyrbodal	GR	Sjuhärad	Skaraborg
Satsa mer på billiga boendialternativ	93	96	95	84	93
Värna och bevara det öppna landskapet	92	96	89	98	100
Skydda mer mark i naturreservat	83	79	84	86	84
Satsa mer resurser i utsatta förorter	78	79	80	66	77
Satsa mer resurser på landsbygden och mindre orter	78	89	69	90	94
Satsa på högskolorna i Borås, Skövde och Trollhättan	67	91	51	86	87
Bygg lägenheter centralt och tätt i städerna	67	74	67	59	68
Bygg nya bostadsområden enbart i bra lägen för kollektivtrafik	52	46	56	48	43
Öka investeringarna i vägar och motorvägar	50	71	35	72	76
Lägg mer pengar på kultur och föreningsliv	46	68	45	32	43
Bidra ekonomiskt till nya snabbjärnvägar	45	49	46	52	29
Koncentrera avancerad vård till några få kliniker i regionen	29	14	29	34	39
Tillåt fler bostäder i sjönära lägen	13	41	6	22	14
Arbeta för att få fler flygavgångar till regionen	-15	13	-16	-30	-22

Fråga 14. Om du skulle behöva minska de koldioxidutsläpp du orsakar, hur svårt tror du att det skulle vara för dig att avstå från nedanstående saker?	VGR	Fyrbodal	GR	Sjuhärad	Skaraborg
Egen bil	-41	-79	-18	-64	-60
Äta nötkött	-13	-23	-9	-17	-15
Flygresor utomlands	-5	31	-19	5	21
En stor bostad	33	40	34	20	31
Shoppa mycket	63	60	62	51	78

Fråga 15. Ska vi gå före för att minska klimathotet?	VGR	Fyrbodal	GR	Sjuhärad	Skaraborg
Nej, vi i Sverige ska avvakta ett globalt klimatavtal	-55	-28	-60	-56	-48
Ja, vi ska lokalt och regionalt vara föregångare i Sverige även om det innebär extra kostnader	45	12	56	39	27
Nej, ansvaret för klimatfrågan ligger hos var och en, inte samhället	-44	-40	-50	-25	-30

Fråga 16. Kommunerna och VGR kan på olika sätt bidra till att klimatpåverkan från oss i Västra Götaland minskar. Hur ser du på följande förslag?	VGR	Fyrbodal	GR	Sjuhärad	Skaraborg
Investera i solceller på alla skolor och sjukhus	93	91	92	98	95
Ge bilpooler fördelar (tex gratis parkering)	77	79	76	78	79
Ge tillstånd till betydligt fler vindkraftverk	76	82	76	78	72
Ge stöd till ökad produktion av biogas	75	81	75	74	68
Bara köpa in gas-/elbilar i skattefinansierad verksamhet	67	64	69	59	64
Prioritera cyklister framför bilar i städerna	67	67	67	69	61
Låta de som kan, jobba hemma två dagar i veckan	63	61	59	85	62
Förbjud reklam för starkt klimatpåv. konsumtion på våra bussar	23	15	22	17	40
Förbjud biltrafik i de centrala delarna av våra städer	-1	-1	2	-9	-9
Hök skatten för att fördubbla buss- och tågturerna i regionen	-9	-15	-1	-40	-26
Sluta servera nötkött i skolan av klimatskäl	-29	-44	-20	-37	-46
Hök trängselskatten i Göteborg	-37	-31	-38	-49	-26
Inför p-avgifter vid alla köpcentra	-40	-59	-32	-64	-39

Fråga 17. Hur ofta gör du personligen nedanstående saker?	VGR	Fyrbodal	GR	Sjuhärad	Skaraborg
Åker kollektivt när det är möjligt	44	-1	68	12	2
Källsorterar matavfall	24	37	22	40	10
Handlar miljö- och rättvisemärkta varor	19	14	20	19	17
Ger presenter i form av tjänster och upplevelser	-20	-26	-19	-16	-19
Handlar second hand/begagnat	-39	-49	-38	-40	-36
Köper saker/kläder som jag inte behöver	-49	-52	-49	-44	-45

Appendix B Regiondelar

Kommuner som ingår i de olika regiondelarna i Västra Götaland

Göteborgs-regionen	Sjuhärad	Skaraborg	Fyrbodal
Ale	Bollebygd	Essunga	Bengtsfors
Alingsås	Borås	Falköping	Dals-Ed
Göteborg	Herrljunga	Grästorp	Färgelanda
Härnäs	Mark	Gullspång	Lysekil
Kungsbacka	Svenljunga	Götene	Mellerud
Kungälv	Tranemo	Hjo	Munkedal
Lerum	Ulricehamn	Karlsborg	Orust
Lilla Edet	Vårgårda	Lidköping	Sotenäs
Mölnådal		Mariestad	Strömstad
Partille		Skara	Tanum
Stenungsund		Skövde	Trollhättan
Tjörn		Tibro	Uddevalle
Öckerö		Tidaholm	Vänersborg
		Töreboda	Åmål
		Vara	

Regiondelarna består av de kommuner som ingår i de fyra kommunalförbunden i Västra Götaland. De är därmed definierade från administrativa gränser och inte funktionella, så som till exempel arbetsmarknadsregioner är. Det senare hade varit att föredra i en studie som denna. Det gäller inte minst när synen på kollektivtrafik, service etc diskuteras. I praktiken är problemet mindre då regiondelarna i sina huvuddrag speglar de lokala arbetsmarknaderna i Västsverige.

För Göteborgsregionen saknas Kungsbacka, Varberg och Falkenberg som ingår i Hallands län. Vårgårda och Mark har också en relativt stark koppling till GR. Skaraborg är uppdelat på två arbetsmarknader. En med centrum i Skövde och den andra i Lidköping. För de med högre utbildning är dock Skaraborg en gemensam lokal arbetsmarknad. Grästorp hör arbetsmarknadsmässigt till Trollhättans lokala arbetsmarknad som täcker merparten av Fyrbodal. Här är det främst kommunerna vid gränsen mot Norge som i praktiken bildar egna lokala arbetsmarknader vilka inte speglas i rapporten än som delar i Fyrbodal. För dessa befolkningmässigt mindre lokala arbetsmarknader hade det dock krävts ett betydligt större urval för att kunna presentera meningsfulla resultat.

Appendix C Urval, genomförande, indelningar och mått

Av Isak Barbapoulos som också gjort beräkningar och sammanställning av resultat och figurer

Respondenter

Enkäten skickades ut till ett obundet slumpmässigt urval bestående av 3000 unga vuxna, födda mellan 1985 och 1995, i Västra Götalandsregionen. Av dessa var 1447 (48%) kvinnor, och 1553 (52%) män. Totalt besvarades enkäten av 1036 (35%) personer, varav 580 var kvinnor (56%), och 456 var män (44%).

Kön. Kvinnor är något överrepresenterade bland respondenterna jämfört med den faktiska könsfördelningen i populationen 20-30-åringar i Västra Götalandsregionen (VGR, 2014); 56% kvinnor i stickprovet, jämfört med 48% kvinnor i populationen; χ^2 (N = 1019) = 31.16, $p < .001$.

Kommunalförbund. Stickprovets fördelning mellan kommunalförbunden skiljer sig inte åt från den faktiska fördelningen i populationen (VGR, 2014): χ^2 (N = 1034) = 2.16, $p = .545$.

Sysselsättning. Dessvärre saknas jämförbara uppgifter om olika sysselsättningar för 20-30-åringar i Västra Götaland. Det närmaste är andelen förvärvsarbetande i populationen, vilket uppgår till 65% av 20-29-åringar i Västra Götalandsregionen (SCB, 2013). Till dem räknas dock alla som har haft viss lön i november det aktuella året, vilket kan inkludera även arbetslösa/sjukskrivna, föräldralediga, och studerande som arbetat åtminstone deltid den aktuella månaden. Andelen förvärvsarbetande bör därmed vara högre än andelen som anger sin sysselsättning som arbetande i stickprovet.

Tabell 1. Fördelning mellan kön, kommunalförbund, och sysselsättning för stickprovet och populationen 20-30-åringar i Västra Götalandsregionen (VGR)

		Stickprovet		Populationen 20-30-åringar i VGR
		Antal*	Procent	Procent
Kön	Kvinnor	580	56%	48%
	Män	456	44%	52%
Kommunalförbund	Fyrbodol	126	12%	13%
	Göteborgsregionen	652	63%	61%
	Sjuhärad	117	11%	12%
	Skaraborg	139	13%	14%
Sysselsättning	Förvärvsarbetande**	***	***	65%
	Arbetande	537	52%	***
	Arbetslösa/sjukskrivna	90	9%	***
	Föräldralediga	41	4%	***
	Studerande	293	28%	***

* Totalen kan avvika från 1036 eftersom uppgifter saknas för vissa respondenter

** Notera att kategorierna förvärvsarbetande och arbetande inte är helt jämförbara. CBS definition av förvärvsarbetande inkluderar alla som hade viss lön i november under mätåret (i detta fall 2013), vilket alltså kan inkludera även arbetslösa/sjukskrivna, föräldralediga, och studerande

*** Aktuella uppgifter saknas

Gruppindelningar

Data har analyserats och redovisas för stickprovet i sin helhet, men även för ovan redovisade indelningar: kvinnor och män, kommunalförbunden (Fyrbodol, Göteborgsregionen, Sjuhärad, och Skaraborg), samt angiven sysselsättning (arbetande, arbetslösa/sjukskrivna, föräldralediga, och studerande). Notera att gruppen föräldralediga består av endast 41 respondenter, försiktighet bör därför vidtas kring slutsatser och generaliseringar för denna grupp. En klusteranalys har utförts med syfte att identifiera grupper av respondenter som har liknande intressen och som ägnar sig åt liknande aktiviteter. Klusteranalysen är explorativ, deskriptiv, och datadriven, och klustren ska därför inte ses som definitiva grupperingar i populationen. Däremot kan klustren ge en idé om vilka målgrupper som går att hitta bland 20-30-åringar i Västra Götalandsregionen, och deras olika uppfattningar och ståndpunkter.

Klusteranalysen

Explorativ faktoranalys. I ett först steg utfördes en principalkomponentanalys (PCA) för att gruppera variablerna till Fråga 1.5 och 1.6. Detta gjordes eftersom det ursprungliga antalet variabler bedömdes vara för stort för en klusteranalys (12+13 variabler från fråga 1.5 respektive 1.6). En oblique rotationsmetod (oblimin) valdes eftersom faktorerna antas var naturligt korrelerade. Sju faktorer hade ett eigenvalue som översteg 1, med en kumulativ förklarad varians på 58,9%. Faktormatrisen inspekterades för att se så att faktorerna var tillräckligt tydliga och homogena för ändamålet. Överlag var faktorerna rena, utan tecken på överextraktion eller allt för många korsladdningar. Sjufaktormodellen godtogs därmed. Vi har valt att inte skapa index baserat på faktorerna eftersom index kan göra det svårare att bilda tolkningsbara och homogena kluster. Istället valdes en variabel ut per faktor (vanligtvis den med högst faktorladdning, med undantag för faktor VI där "Sport" valdes eftersom den var mer allmän än "Gått på sportevenemang"), för att användas i klusteranalysen.

Faktormatris

	I	II	III	IV	V	VI	VII
I Gått på restaurang/bar/pub	,82						
Druckit dig berusad	,77						
Gått på bio, teater, konsert	,58						
Rest utomlands	,45						
II Träning		,81					
Motionerat/tränat		,70					
Hälsa		,77					
Natur och friluftsliv		,58		,35			
III Shopping			,86				
Utseende/kläder			,83				
Heminredning			,75				
IV Politik				,74			,33
Kultur				,67			
Miljöfrågor				,64			
Diskuterat politik		,38		,60			
V Spelat datorspel					,77		
Bilar, motorcyklar					,65		
Gett pengar till tiggare					-,50		
Skänkt pengar till hjälporganisationer					-,46		
Ätit kött					,35		
VI Gått på sportevenemang						,78	
Deltagit i föreningsaktiviteter						,66	
Sport						,63	
Använt sociala forum för att påverka				,38		,39	
VII Handlat med aktier							,77

Notera att faktorladdningar under ,32 är dolda för ökad läsbarhet, och att utvalda variabler är markerade med festil.

Tvåstegs-klusteranalys. En tvåstegs-klusteranalys utfördes med de sju utvalda variablerna. En variabel, Shopping, visade sig ha särskilt låg inflytande vid bildandet av kluster och togs därför bort. Borttagandet av fler variabler med lågt inflytande visade sig inte leda till bättre klustring, sexfaktormodellen behölls därmed. Resterande sex variabler bildade sex tolkningsbara och homogena kluster, med en siluett på 0,3 (acceptabelt).

Klustermatris. Klustrens medelvärden på de sex klustringsvariablerna.

Kluster	Aktier	Dator	Sport	Pub	Politik	Träning	Antal*	Procent
	M	M	M	M	M	M		
1	1,08	1,27	1,68	5,17	3,72	3,32	249	24,0%
2	1,11	1,49	4,73	5,09	2,87	4,36	198	19,1%
3	1,31	4,14	2,42	5,11	2,77	3,40	181	17,5%
4	1,10	1,33	1,56	4,11	1,62	3,21	181	17,5%
5	4,46	2,06	3,18	5,07	3,45	3,65	98	9,5%
6	1,10	3,23	1,18	1,95	2,79	2,90	97	9,4%

* Antalet summerar till 1004; 32 respondenter kunde inte tilldelas till ett kluster p.g.a. ofullständiga svar

Mått

Balansmått (BM). Balansmåtten anger andelen respondenter som svarat högt på en skala (t.ex. Ganska viktigt + Mycket viktigt), minus andelen som svarat lågt (t.ex. Inte särskilt viktigt + Inte alls viktigt). BM varierar därmed mellan -100 och 100, där 100 innebär att alla respondenter har svarat högt på skalan, 0 innebär att hälften har svarat högt och hälften lågt, medan -100 innebär att alla har svarat lågt. BM kan omvandlas till procent som svarat högt och lågt enligt tabell 2 nedan, ha dock i åtanke att om skalan har ett ojämnt antal steg så räknas mittenalternativet inte in i balansmåtten.

Tabell 2. Omvandling från balansmåtten (BM) till andel som svarat högt respektive lågt.

BM	Högt %	Lågt %
100	100%	0%
90	95%	5%
80	90%	10%
70	85%	15%
60	80%	20%
50	75%	25%
40	70%	30%
30	65%	35%
20	60%	40%
10	55%	45%
0	50%	50%

Bayes factor (BF). Bayes factor anger hur mycket mer sannolikt det är att det faktiskt föreligger en skillnad i den observerade populationen jämfört med att det inte gör det. BF = 3 innebär till exempel att det är 3 gånger mer sannolikt att det föreligger än faktiskt skillnad än att det inte gör det. Skillnader mellan kön, kommunalförbund, sysselsättning, och klustren har endast redovisats om BF är 3 eller högre.

Tabell 3. Evidensstyrka vid olika nivåer av Bayes factor

BF	Evidens	Rapporteras
1	Inget stöd	Nej
1-3	Anekdotiskt stöd	Nej
3-10	Måttligt stöd	Ja
10-30	Starkt stöd	Ja
30-100	Väldigt starkt stöd	Ja
> 100	Definitivt stöd	Ja

Kan vi gå före?

1 000 unga vuxna i Västra Götaland om hur de lever i dag och om hur de ser på sin och samhällets framtid